

Czerwona Królowa, Błazen i ewolucja Hemiptera

Jacek Szwedo
*Katedra Zoologii Bezkręgowców i Parazytologii,
Uniwersytet Gdański, Wita Stwosza 59,
80-308 Gdańsk;
e-mail: jacek.szwedo@biol.ug.edu.pl*

CAROLI LINNÆI

EQUITIS DE STELLA POLARI,
ARCHIATRI REGII, MED. & BOTAN. PROFESS. UPSAL. ;
ACAD. UPSAL. HOLMENS. PETROPOL. BEROL. IMPER.
LOND. MONSPEL. TOLOS. FLORENT. SOC.

SYSTEMA NATURÆ

PER
REGNA TRIA NATURÆ,

SECUNDUM

CLASSES, ORDINES,
GENERA, SPECIES,

CUM

CHARACTERIBUS, DIFFERENTIIS,
SYNONYMIS, LOCIS.

TOMUS I.

EDITIO DECIMA, REFORMATA.

Cum Privilegio S.æ R.æ M:tis Sveciæ.

HOLMIÆ,

IMPENSIS DIRECT. LAURENTII SALVII,
1758.

INSECTA.

343

II. HEMIPTERA.

195. CICADA *Rostrum* inflexum. *Pedes* postici saltatorii.
196. NOTONECTA *Rostrum* inflexum. *Pedes* postici natatorii
(ciliati.)
197. NEPA *Rostrum* inflexum. *Pedes* antici capitis cheliferi.
198. CIMEX *Rostrum* inflexum. *Pedes* cursorii.
199. APHIS *Rostrum* inflexum. *Abdomen* bicornæ.
200. CHERMES *Rostrum* pectorale. *Pedes* postici saltatorii.
201. COCCUS *Rostrum* pectorale. *Abdomen* postice setosum maribus.
202. THRIPS *Rostrum* obsoletum. *Ala* incumbentes abdomini reflexi.

Hemiptera (włączone Thripida) – grupa parafiletyczna

IO. CHRIST. FABRICII
 PROFESS. HAVNIENS. SOC. REG. NORV. ET
 BEROL. MEMBR.
**SYSTEMA
 ENTOMOLOGIAE,**

SISTENS

**INSECTORVM
 CLASSES, ORDINES, GENERA,
 SPECIES,**

ADIECTIS
 S'NONYMIS, LOCIS, DESCRIPTIONIBVS,
 OBSERVATIONIBVS.

FLENSBURGI ET LIPSIAE
 IN OFFICINA LIBRARIA KORTII
 1775.

Ryngota Fabricius, 1775
 — jednostka parafiletyczna

PROLEGOMENA.

Drury semper addidi. Veterum vero syno-
 nymiam obfcuram, semper incertam, plane
 omifi. Difficillime eruitur, et eruta omnino
 nil praestat.

Classes Insectorum sunt octo.

Os maxillis palpisque

quatuor aut sex.

Maxilla nuda, libera. ELEVTERATA.

Maxilla tecta, galea

obtufa. - - VLONATA.

Maxilla connata

cum labio - - SYNISTATA.

Maxilla inferiore nulla. AGONATA.

Os maxillis palpisque

duobus. Maxilla in-

feriore

PROLEGOMENA.

feriore saepius un-

guiculata. - - VNOGATA.

Os palpis linguae

spirali. - - GLOSSATA.

Os rostro: vagina ar-

ticulata - - **RYNGOTA.**

Os haustello: vagina

inarticulata. - - ANTLIATA.

CHA-

Jakobus ad. Zinn, del. & sculp.

W. G. J. G. J. G.

I. C. FABRICIUS.

NAT. D. 7. IANUAR. 1745.

HISTORIA
SVCCINORVM

CORPORA ALIENA
INVOLVENTIUM
ET
NATVRAE OPERE
PICTORVM ET CALLATORVM

AVGVSTORVM I ET II
CIMELIIS
DRESDAE CONDITIS
ARTI INSCVPTORYM
CONSCRIPTE

NATHANAELE SENDELIO D.
MEDICO REGIO ET PHYSICO
SACRO-SANCTAE ROMANAE IMPERII

LIPSIAE
Apud IO. FRIDERICVM GLEDITSCHIVM
A. G. R. MDCCLXII

HISTORIA
SVCCINORVM

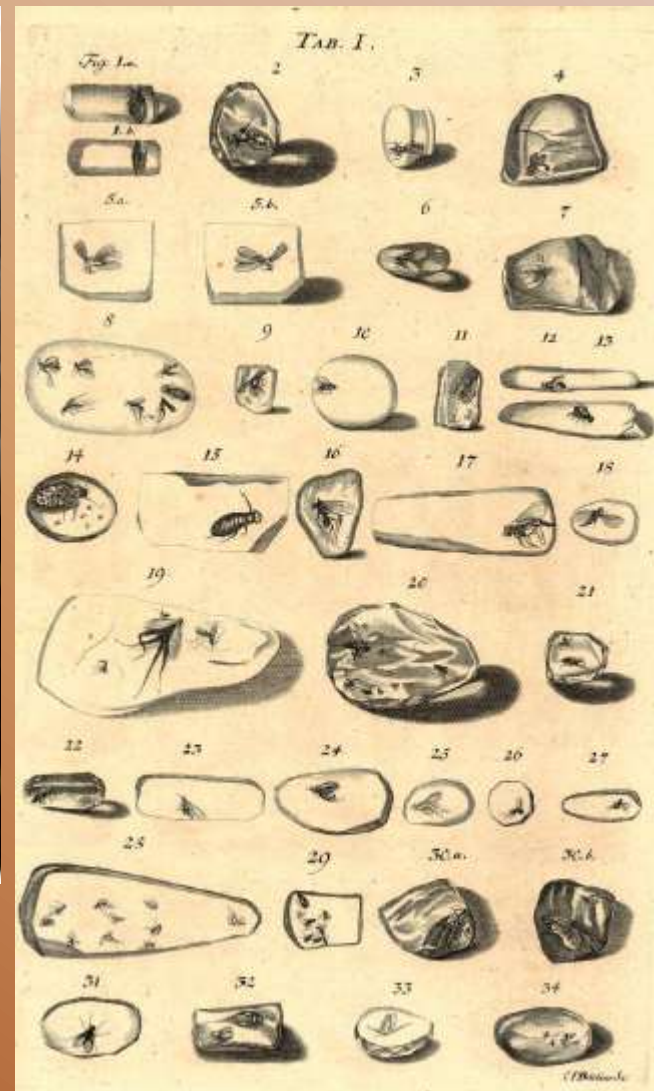
CORPORA ALIENA
INVOLVENTIUM
ET
NATVRAE OPERE
PICTORVM ET CALLATORVM

REGIIS
AVGVSTORVM
CIMELIIS
DRESDAE CONDITIS
ARTI INSCVPTORYM
CONSCRIPTE

NATHANAELE SENDELIO D.
MEDICO REGIO ET PHYSICO
SACRO-SANCTAE ROMANAE IMPERII

LIPSIAE
Apud IO. FRIDERICVM GLEDITSCHIVM
A. G. R. MDCCLXII

Sendelius N. 1742. *Historia Succinorum Corpora Aliena involventium.*

Skamieliny pluskwiaków były odnotowywane już w czasach przedlinneuszowskich

VIII.

D. Bloch's

Beitrag

zur

Naturgeschichte des Kopal's.

Erster Abschnitt.

Vom Kopal überhaupt.

§. 1.

Je mehr in den neuern Zeiten die Naturgeschichte allenthalben, wo Künste und Wissenschaften blühen, mit einem bewundernswürdigen Eifer und Fortgange getrieben wird; desto bestrebender scheltet es uns, daß die Naturgeschichte gewisser Koper, die wir so häufig gebrauchen, doch viel zu wenig bearbeitet worden.

§. 2.

Der Kopal, dessen jährlich viele Zentner verbraucht werden, mag uns zum Beispiel dienen. Man wird wohl nicht leicht von einem so gemeinen und be-

Bloch D. 1776

ITTIOLITOLOGIA

VERONESE

DEL

MUSEO BOZZIANO

ORA ANNESSO A QUELLO

DEL CONTE GIOVAMBATTISTA GAZOLA

E DI ALTRI

GABINETTI DI FOSSILI

VERONESI

CON LA VERSIONE LATINA

1796

VERONA

DALLA STAMPERIA GIULIARI

M. DCC. XCVI.

Volta G.S. 1796

Des
Mitters Carl von Linné'
Königlich Schwedischen Leibarztes ac. ac.
vollständiges
Naturesystem
des
Mineralreichs

nach der zwölften lateinischen Ausgabe
in
einer freien und vermehrten Uebersetzung

von

Johann Friedrich Gmelin,

der Arzneykunst Doctor, dieser und der Weltweisheit öffentl.
chem Lehrer auf der Universität zu Göttingen, der Römisch-kaiserl.
Academie, und der Zürchischen Gesellschaft der Na-
turforscher Mitglied.

Dritter Theil.

Nest zwölf Kupfertafeln.

Mit Churfürstl. Sächsischer Freyheit.

Nürnberg,
bey Gabriel Nicolaus Raspe. 1778.

Skamieliny Hemiptera były też wzmiankowane
krótco po przełomie linneuszowskim

Linnaeus C. 1778

Klasyfikacje niefilogenetyczne

Hemiptera Linnaeus, 1758

jednostka parafiletyczna, zawiera Thysanoptera

Ryngota Fabricius, 1775

jednostka parafiletyczna, zawiera Siphonaptera

Rhyngota Fabricius, 1803

Rhynchota Burmeister, 1835

korekty nazw

Arthroidignatha Spinola, 1850

jednostka monofiletyczna

Menorrhyncha Brauer, 1885

jednostka parafiletyczna, zawiera Phthiraptera

Hemiptera Linnaeus, 1758

Semivaginata Schluga, 1766

Ryngota Fabricius, 1775

Cimicida Laicharting, 1781

Rhyngota Fabricius, 1803

Rhynchota Burmeister, 1835

Arthroidignatha Spinola, 1850

Hemipteroidea Handlirsch, 1903

Hemipteradelphia Crampton, 1924

Panhemiptera Crampton, 1924

Hemipteriforma Metcalf, 1951

Hemipterida Boudreaux, 1979

Euhemiptera Zrzavý, 1990

Homopteroidea Brodsky, 1994

klasyfikacje i nazewnictwo ...

podjednostki

Hydrocorisae Latreille, 1802

Phytadelga Dumeril, 1806

Collirostres Dumeril, 1806

Auchenorrhyncha Dumeril, 1806

Heteroptera Latreille, 1810

Homoptera Leach, 1815

Frontirostria Zetterstedt, 1828

Gulaerostria Zetterstedt, 1828

Hemelytrata Fallén, 1829

Geocorides Burmeister, 1829

Amphibicorisae Dufour, 1833

Cicadina Burmeister, 1835

Pendulirostres Spinola, 1839

Sternorrhynchi Amyot et Serville, 1843

Hypocephalocera Spinola, 1850

Gymnocerata Fieber, 1851

etc...

Coleorrhyncha Myers et China, 1929

Fulgoromorpha Evans, 1946

Cicadomorpha Evans, 1946

Clypeata Quadri, 1967

Heteropteroidea Schlee, 1969 (Heteropteroidea Zrzavý, 1992 nom. emend.)

Prosorrhyncha Sorensen, Campbell, Gill et Steffen-Campbell, 1995

Archaeorrhyncha Sorensen, Campbell, Gill et Steffen-Campbell, 1995

Clypeorrhyncha Sorensen, Campbell, Gill et Steffen-Campbell, 1995

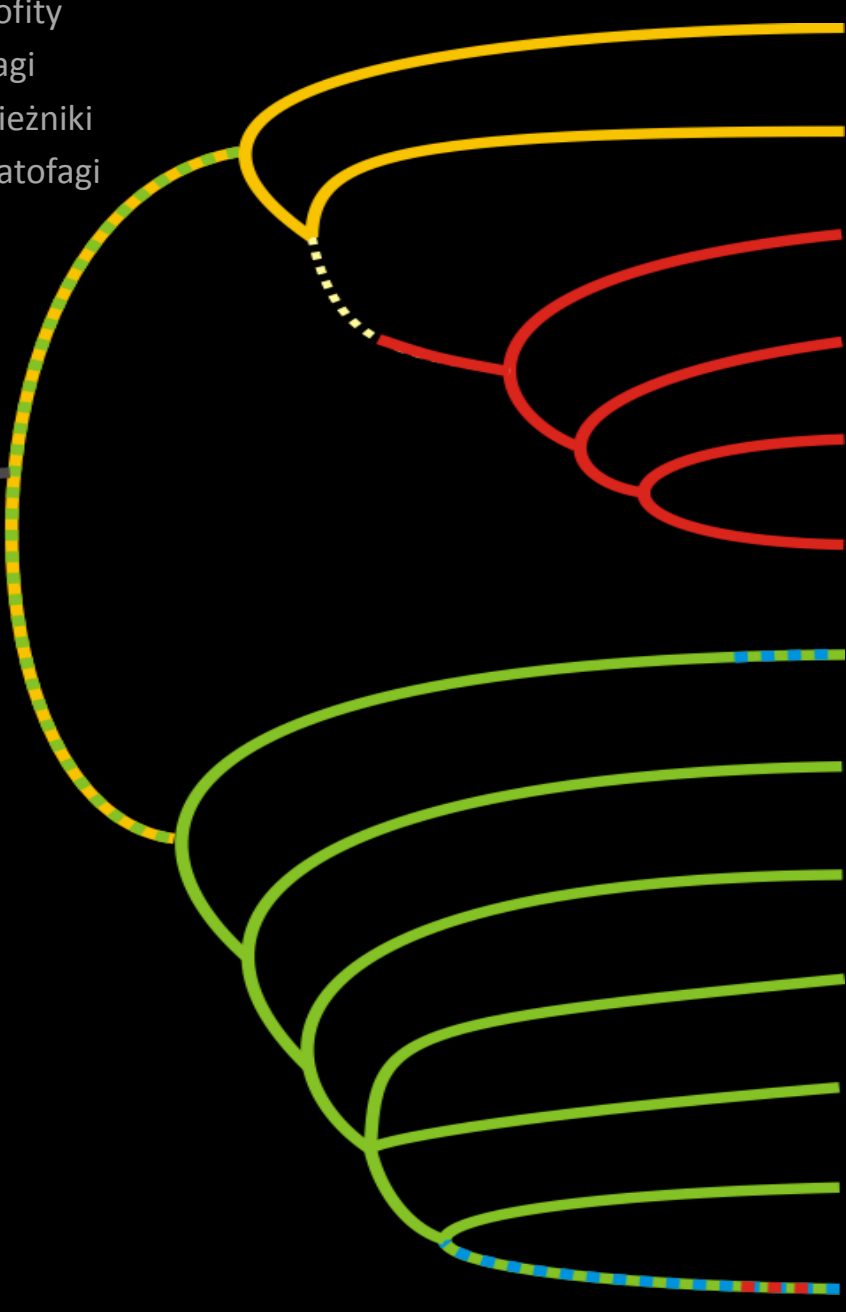
Aphidococca Kluge, 2010

Psyllaleyroda Kluge, 2010

- saprofity
- fitofagi
- drapieżniki
- hematofagi

HOLOMETABOLA

- other Psocoptera
- Liposcelidae
- AMBLYCERA
- ISCHNOCERA
- RHYNCOPTHIRINA
- ANOPLURA
- THRIPIDA
- PALEORRHYNCHA
- STERNORRHYNCHA
- FULGOROMORPHA
- CICADOMORPHA
- COLEORRHYNCHA
- HETEROPTERA

PSOCODEA

PHTHIRAPTERA

HEMIPTERA

System i klasyfikacja:

Ordo: Hemiptera Linnaeus, 1758

Subordines: † Paleorrhyncha Carpenter, 1931

Sternorrhyncha Duméril, 1806

Fulgoromorpha Evans, 1946

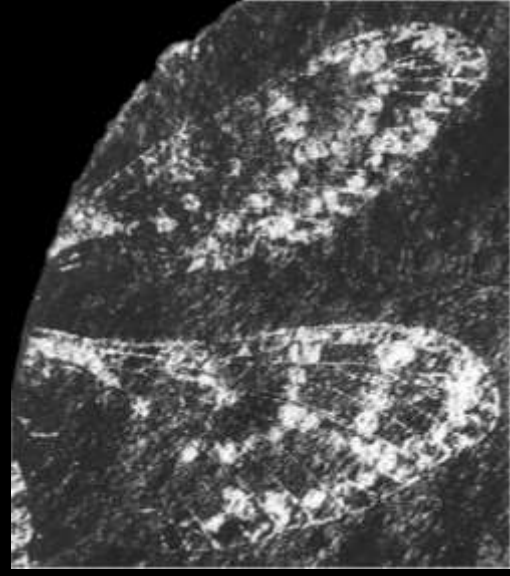
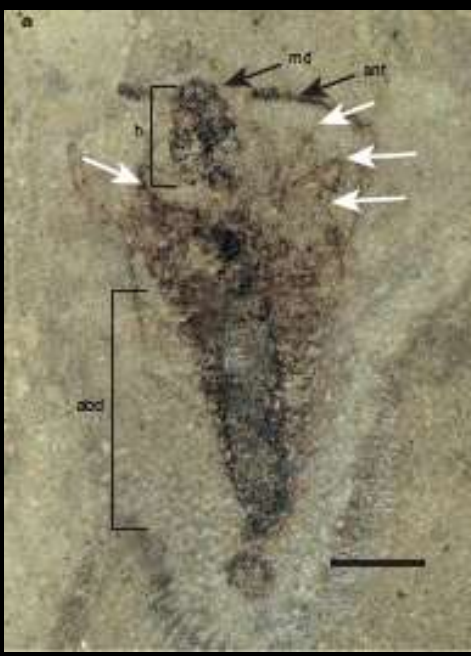
Cicadomorpha Evans, 1946

Coleorrhyncha Myers et China, 1929

Heteroptera Latreille, 1810

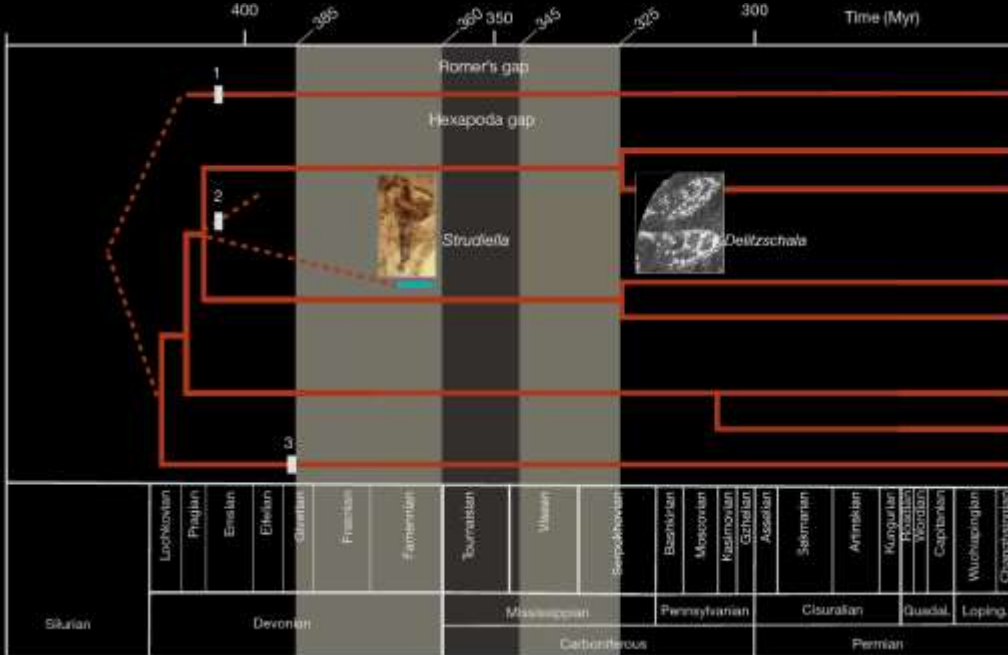
296 rodzin współczesnych i kopalnych

największa liczba rodzin wśród owadów!

Strudiella devonica Garrouste et al., 2012
 famen, dewon; Strud, Namur, Belgia

Delitzschala bitterfeldensis
 Brauckmann et Schneider, 1996
 karbon, arnsberg (namur A),
 późny missisip; Bitterfeld, Niemcy

najstarsze owady – dewon
 najstarsze owady uskrzydłone - karbon

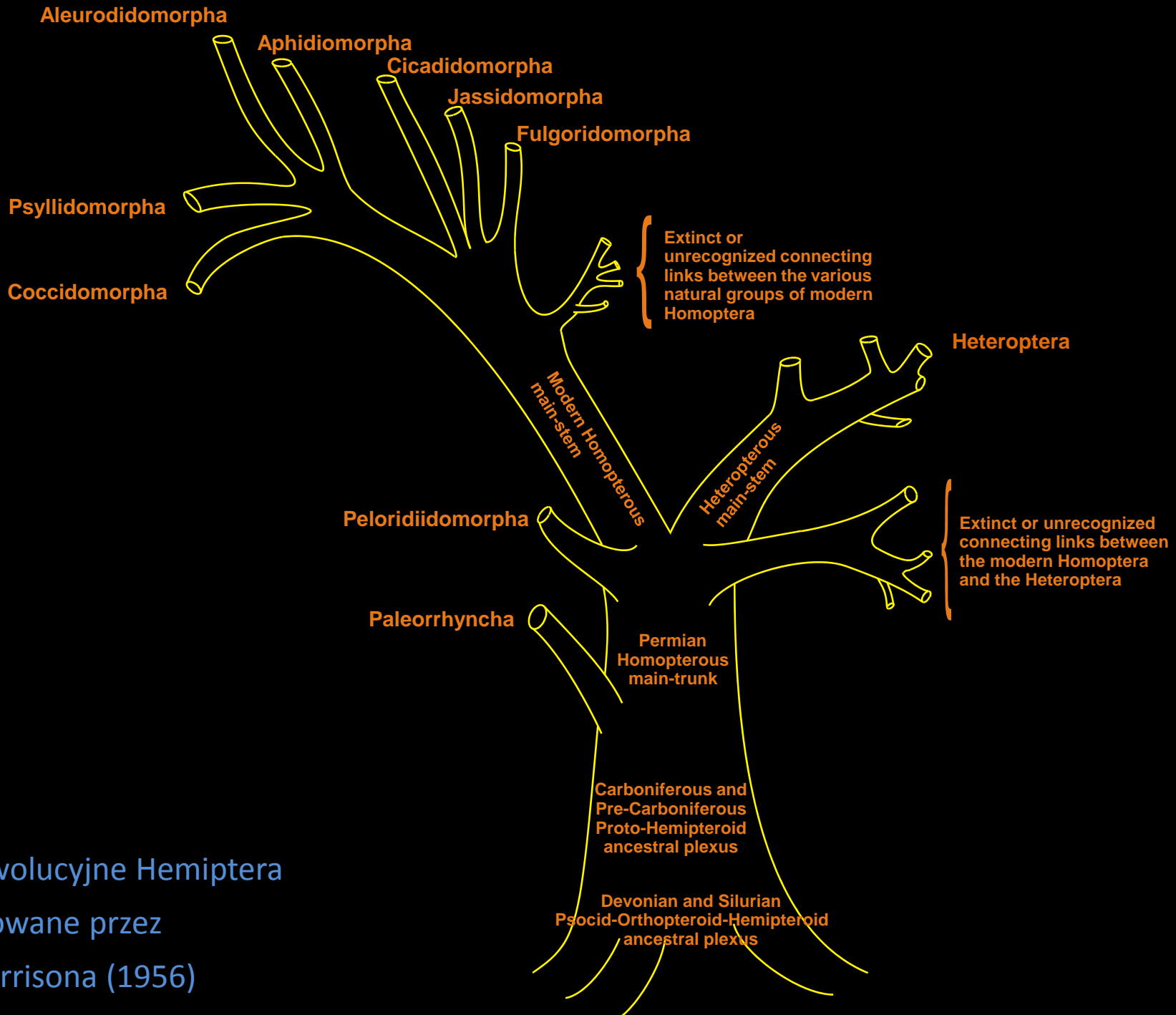
Synapomorfie Hemiptera:

- aparat gębowy w postaci kłujki, z dwoma parami sztyletów szczękowych i żuwaczkowych otoczonych segmentowaną wargą dolną
- zredukowane głaszczki szczękowe i wargowe
- ocelli w pobliżu oczy złożonych, przyoczek środkowy blisko postklypeusa
- żyłki ScP+R+M+CuA połączone w nasadzie tworzące wspólny pień, w nasadzie obecna poprzeczna żyłka *cua-cup*, rozwinięta w różnym stopniu; żyłka ScP zlaną z RA, żyłka MA kompletnie zlaną z żyłką RP
- stopy 3. segmentowe
- zredukowane cerci
- pierwotnie, owalne, spłaszczone grzbietobrzusznie larwy, z krótkimi odnóżami
- błona perytroficzna chitynowo-białkowa, zastąpiona przez lipidowo-białkową błonę perymikrowillarną

Prawdopodobnie także:

- tylne odnóża skoczne, tylna goleń z wierzchołkowym rzędem kolców
- powiększone dwa pierwsze tarsomery

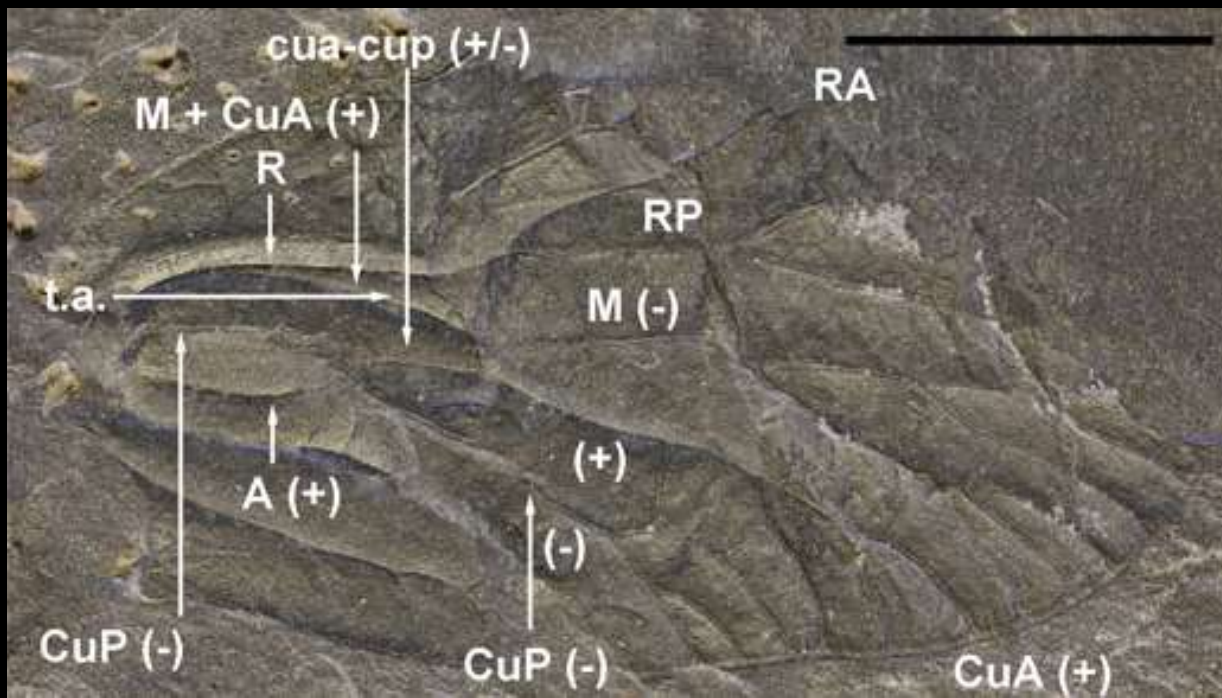
Drzewo ewolucyjne Hemiptera
zapropnowane przez
Heslop-Harrisona (1956)

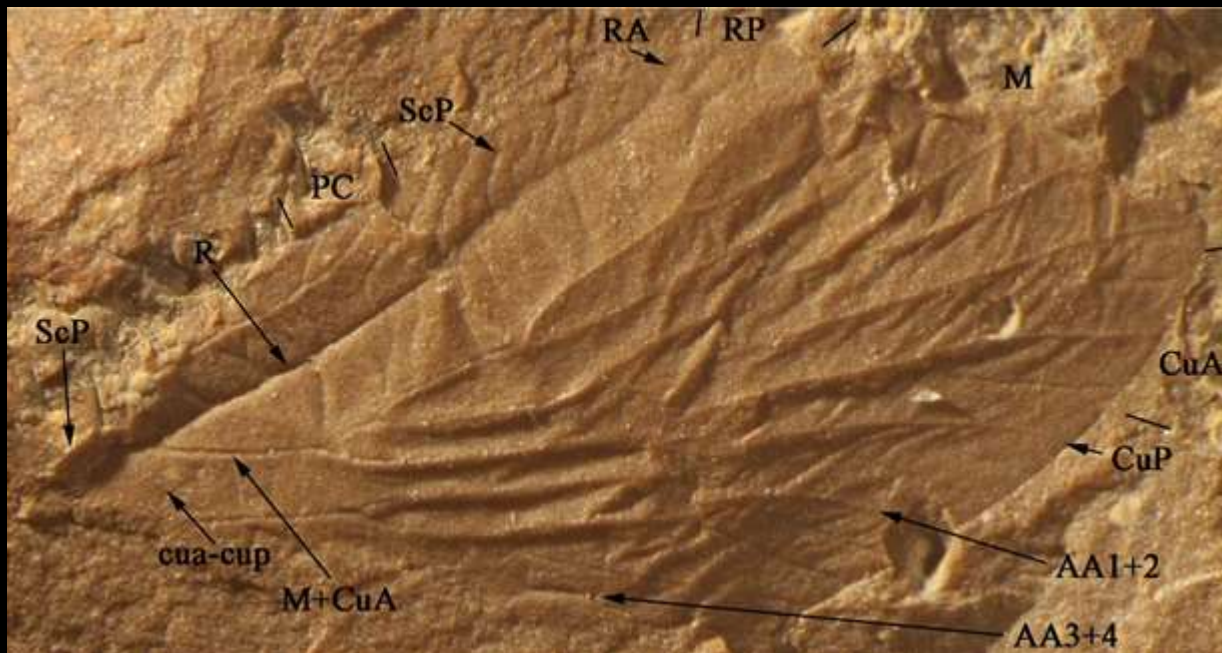

krajobraz karbońskich lasów wokółrównikowych

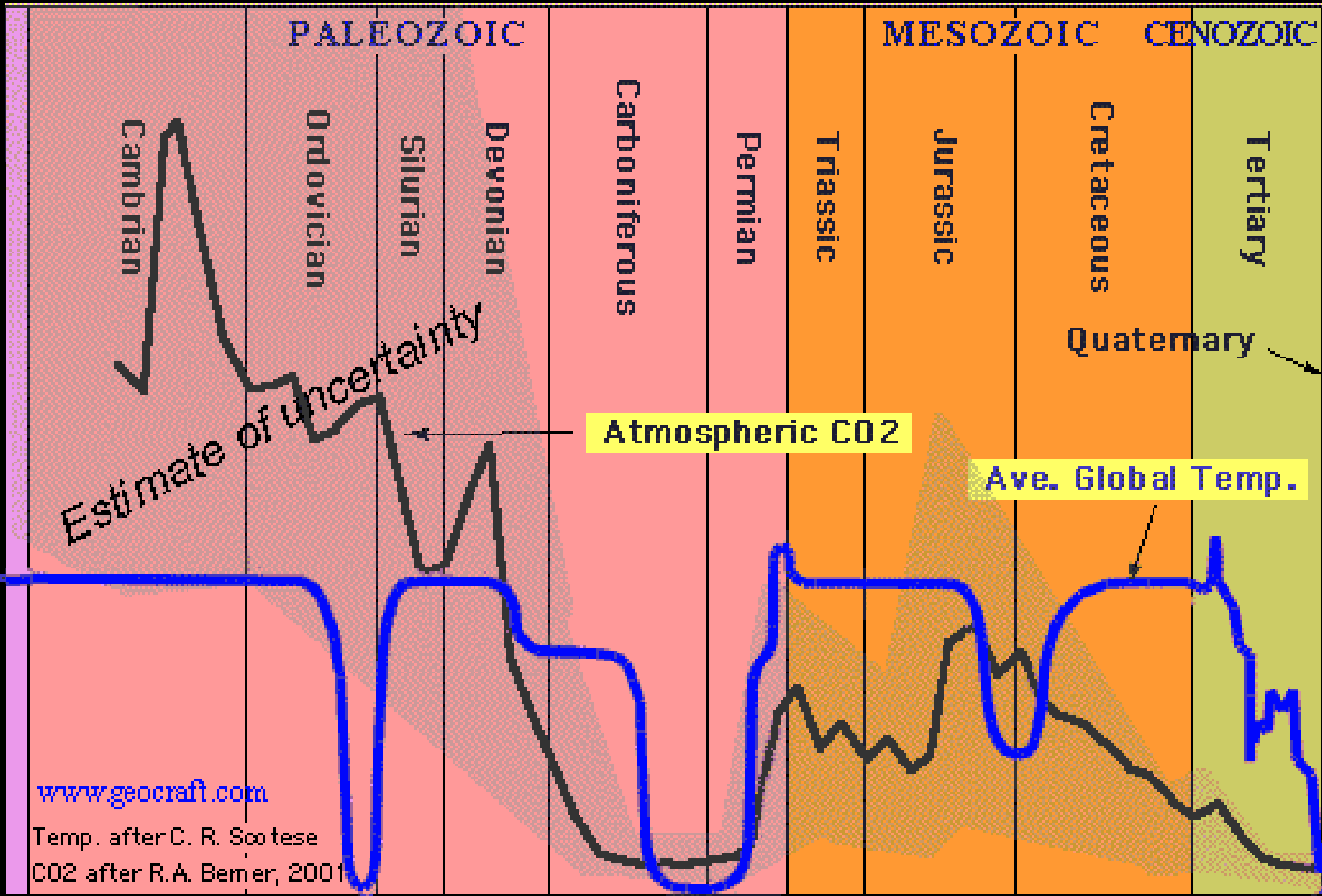

Protoprosbole straeleni
 (Protoprosbolidae, Hemiptera)
 karbon, późny namur B;
 Charleroi (Belgia)

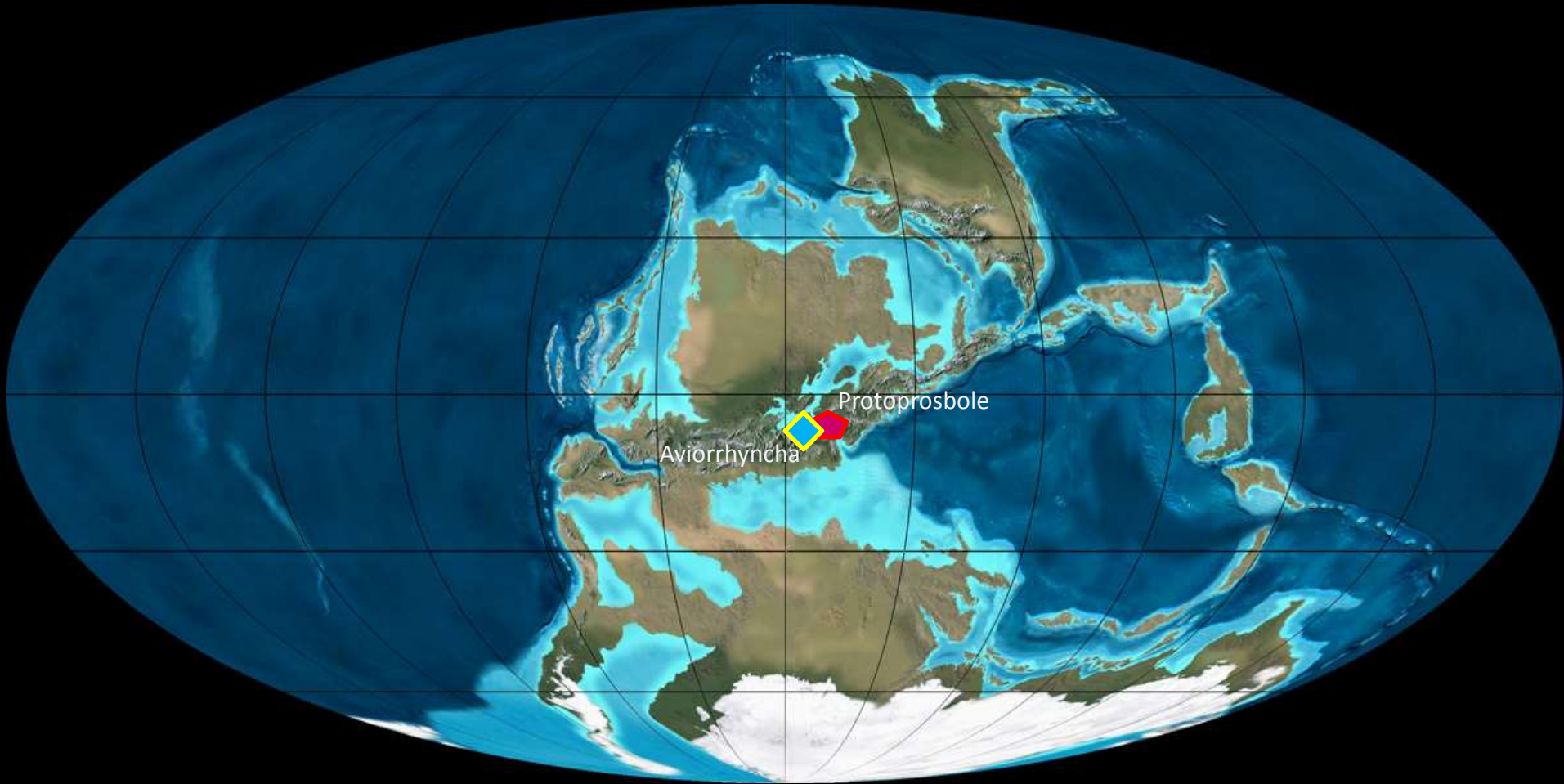

Aviorrhyncha magnifica
 (Aviorrhynchidae, Euhemiptera)
 karbon, moskow;
 Avion, Pas-de-Calais (Francja)

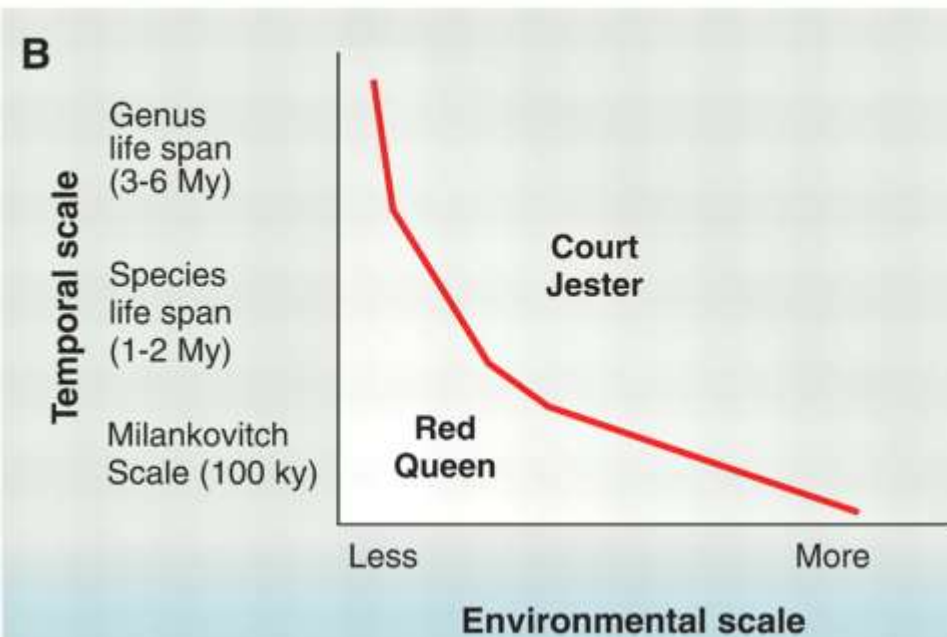
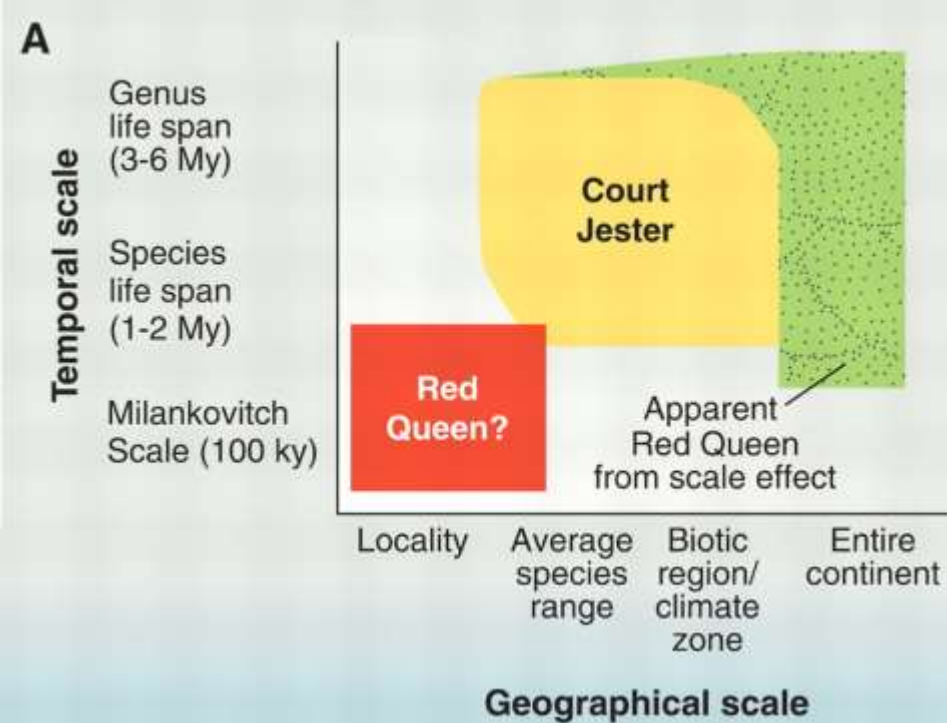

Czy globalne ochłodzenie i zmiany atmosferyczne są odpowiedzialne za dywersyfikację Hemiptera?

Złodowacenia występowały w całym okresie karbońskim i na początku permu.
Najwcześniejsze Hemiptera znane są z pasa wokółrównikowego, z karbonu.

Proces ewolucji może być zdominowany przez czynniki biologiczne, jak w modelu **Czerwonej Królowej**, lub przez abiotyczne jak proponuje to model **Dworskiego Błazna (Jokera)**, lub przez oba. Te dwa modele działają w różnych skalach geograficznych i czasowych: konkurencja, drapieżnictwo, pasożytnictwo i inne czynniki biologiczne kształtują ekosystemy lokalne i w krótkich okresach czasu, ale czynniki zewnętrzne, takie jak zdarzenia tektoniczne i klimatyczne, kształtują wzorce o znacznie większej skali regionalnej i globalnej, oraz rozciągające się przez tysiące i miliony lat. Badania paleobiologiczne sugerują, że głównymi czynnikami kształtującymi ewolucję Hemiptera były czynniki abiotyczne (zmiany klimatyczne, zmiany krajobrazowe), ale zmiany biotyczne, jak dostępność pokarmu czy zajmowanie nowych niszy ekologicznych było istotne dla tworzenia się linii ewolucyjnych.

"It takes all the running you can do, to keep in the same place."

The Red Queen in *Through the Looking-Glass* by Lewis Carroll.

"I believe whatever doesn't kill you, simply makes you.... stranger."

Joker in *The Dark Knight* by Christopher Nolan.

Hipoteza **Czerwonej Królowej** była oryginalnie wyprowadzona, dla wytłumaczenia konkurencji międzygatunkowej, jako głównej siły sprawczej zróżnicowania gatunkowego.

Druga hipoteza, znana jako **Dworski Błazen (Joker)** zakłada, że zmiany gatunków mogą nie być rezultatem konkurencji, lecz przypadkowych czynników geologicznych lub klimatycznych, wymuszających tworzenie się nowych gatunków.

... ale w tej grze o kierunki ewolucji pluskwiaków bierze udział jeszcze jeden gracz – **Czerwony Król**.

Koewolucja dwu gatunków zwykle uznawana jest za czynnik powodujący szybsze tempo ewolucji, aby uniknąć wyścigu **Czerwonej Królowej**. Przeciwnie, gdy dwa gatunki znajdują się w ścisłym związku, może wystąpić efekt **Czerwonego Króla**, hipoteza, która zakłada, iż gatunki wolniej się zmieniające mogą odnieść szersze korzyści ze wzajemnego związku.

Większość Hemiptera weszło w rozmaite związki symbiotyczne z różnymi bakteriami i grzybami. Nie są to związki z pojedynczymi symbiontami, lecz z grupami tworzonymi przez symbionty o różnym charakterze.

Jak stare są te związki, jakim podlegały zmianom – te zagadnienia wciąż nie są w pełni wyjaśnione.

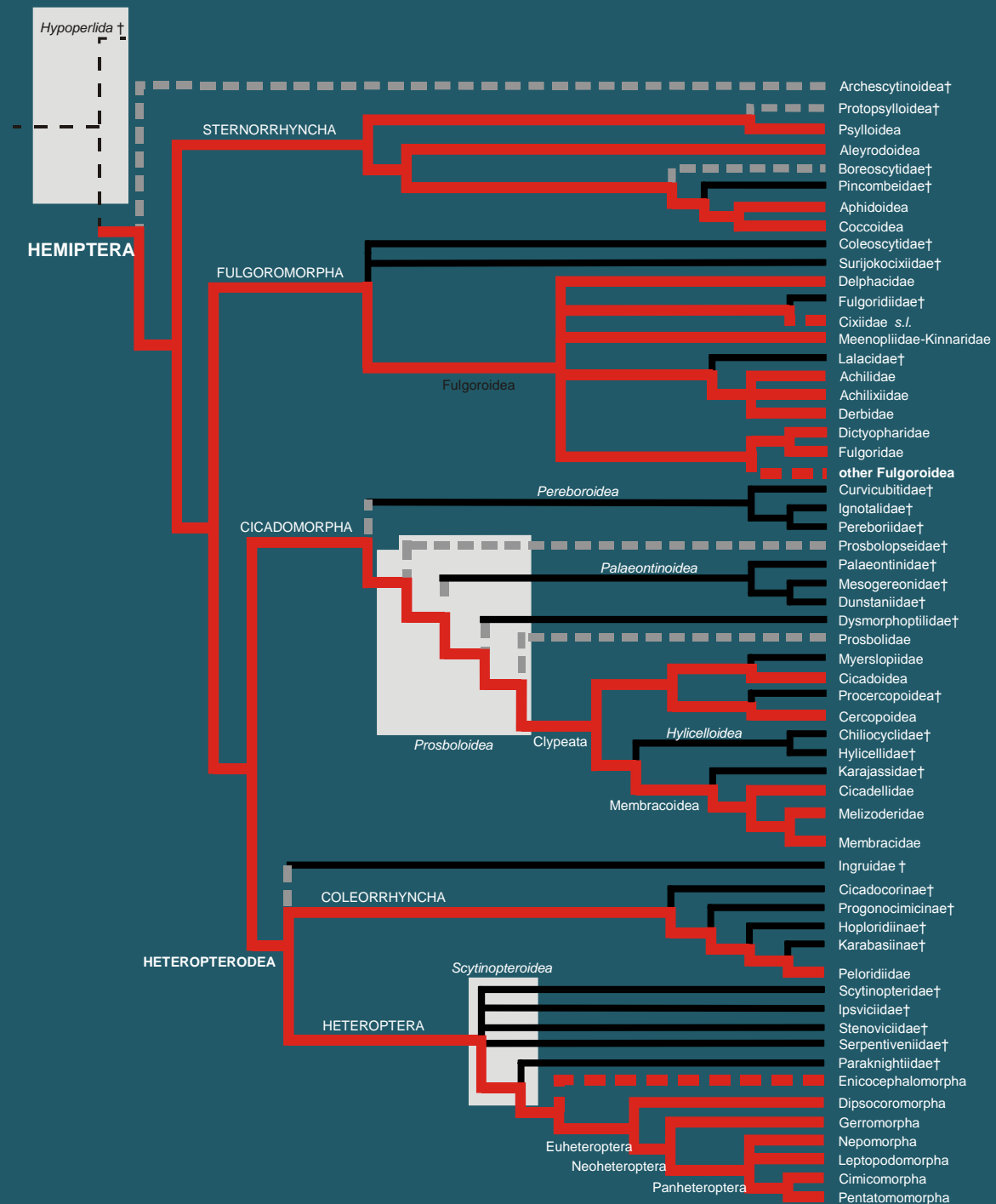
Pluskwiaki wchodzą także w związki mutualistyczne z partnerami zewnętrznymi, np. mrówkami, również w tego rodzaju związkach może występować efekt **Czerwonego Króla**.

Na ile efekt **Czerwonego Króla** jest zaangażowany w związki symbiotyczne Hemiptera i w jaki sposób wpływa na szlaki ewolucyjne pluskwiaków – te kwestie pozostają otwarte. Jednak nie można pominąć tego efektu w rekonstrukcjach historii ewolucyjnej Hemiptera.

problemy filogenetyczne
 problemy klasyfikacyjne
 problemy systematyczne
 problemy nomenklatoryczne
 brak danych lub dane niepełne
 błędne interpretacje

Bourgain & Campbell (2002) –
zebrane razem dane
morfologiczne, molekularne
i paleontologiczne

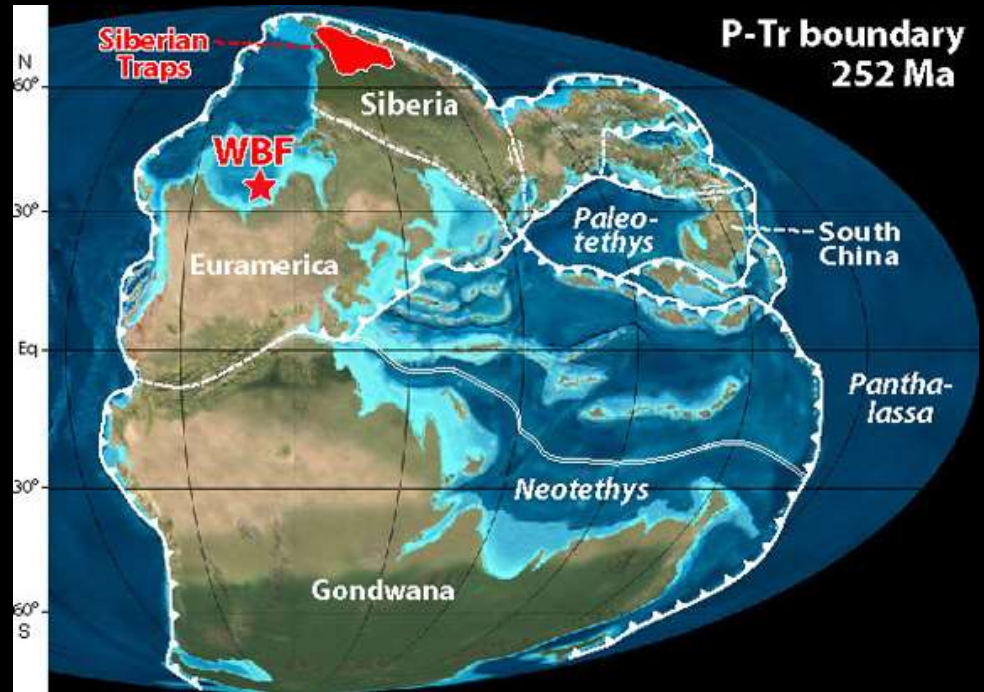
Wielkie Wymieranie permsko-triasowe

- 252,28 Ma
- najpoważniejszy epizod wymierań (utrata do 96% gatunków morskich i 70% gatunków kręgowców lądowych)
- jedyne znane Wielkie Wymieranie owadów

CHRIS BUTLER/SCIENCE PHOTO LIBRARY/Science Photo Library

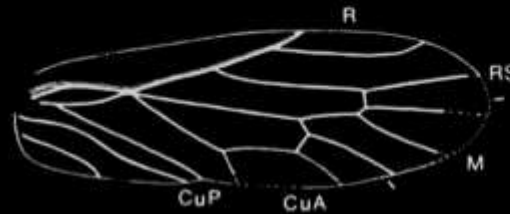
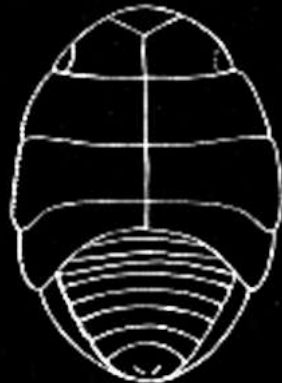
"Daddy's going to make some extinctions, darling"

Paleorrhyncha

Permskie 'Archescytinidae'

- miniaturyzacja
- homonomiczne użyłkowanie przednich i tylnych skrzydeł
- zróżnicowane osadzenie nasady rostrum
- czułki 10. segmentowe z rinariami
- wydłużone pokładełka
- larwy kryptyczne, płaskie
- tworzyły wyrośla
- troficznie związane z paprociami nasiennymi i wczesnymi nagozalążkowymi

Permoscytina

Paleoscytina

Archescytina

Uraloscytina

Sarbaloscytina

Sojanoscytina

Permopsylla

Kaltanoscytina

Eoscytina

Bekkerscytina

1. Zróżnicowanie 'Archescytinidae' sugeruje silną konkurencję wymuszającą szybką ewolucję – zatem efekt **Czerwonej Królowej**
2. Jedyne Hemiptera, które wymarły w okresie Wielkiego Wymierania permsko-triasowego – zatem ofiary **Jokera**
3. Czy Paleorrhyncha wchodziły w związki symbiotyczne z bakteriami? Zapewne tak – floem paproci nasiennych i wczesnych nagozalążkowych z pewnością nie zawierał wszystkich niezbędnych aminokwasów, zatem musiały być one dostarczone z innych roślin żywicielskich, bądź dzięki symbiozie z bakteriami. Być może wtedy doszło do infekcji przez bakterie, ale nie można stwierdzić jakiego były rodzaju.

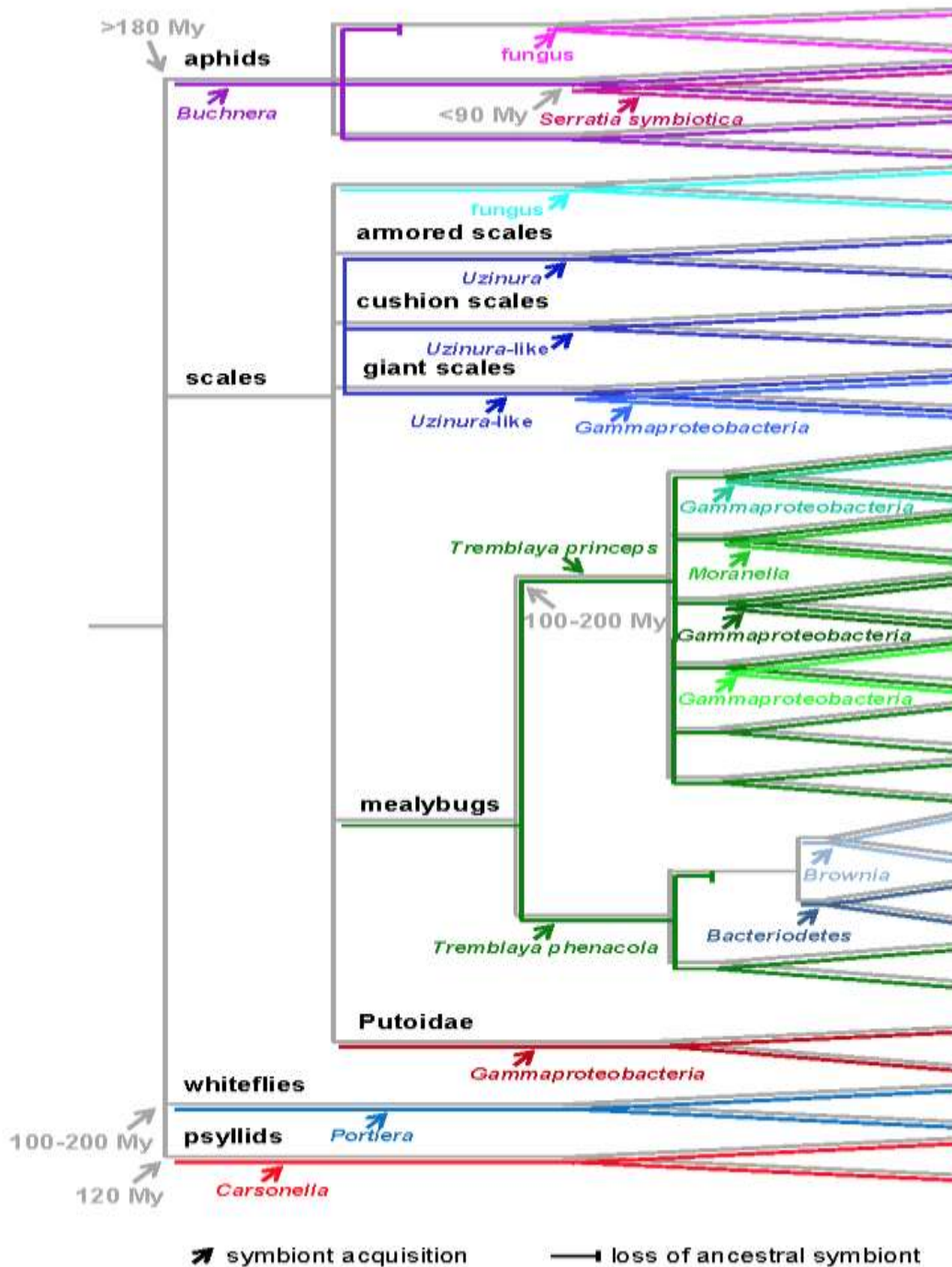

Sternorrhyncha

- wywodzą się od 'Archescytynidae'
- prawdopodobnie difiletyczne –
linia Pincombeomorpha + Aphidomorpha + Coccidomorpha oddzielona
wcześniej niż linia Psyllaeformia + Aleyrodomorpha
- uznane za grupę siostrzaną Euhemiptera
- wyłącznie roślinożerne (floem)
- zróżnicowanie morfologiczne i behawioralne
- pierwsza radiacja w triasie, druga na granicy kredy/paleocenu

Schemat wielokrotnego nabywania i utraty symbiontów wśród Sternorrhyncha

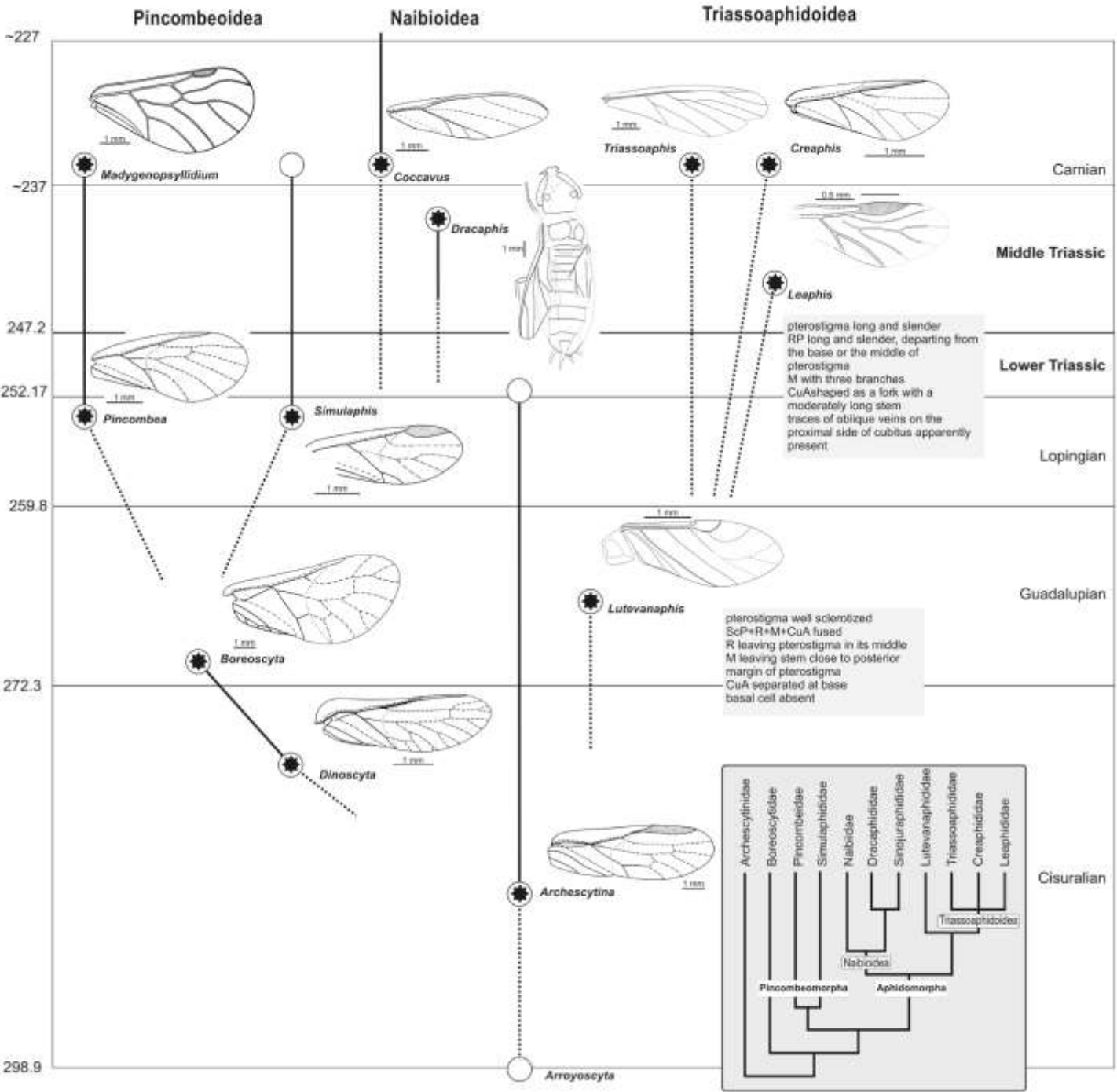
Jaki rzeczywiście jest wpływ efektu **Czerwonego Króla** na ewolucję różnych grup Sternorrhyncha?

Czy i jak ten efekt interferował z działaniami efektów **Czerwonej Królowej** i **Błazna**?

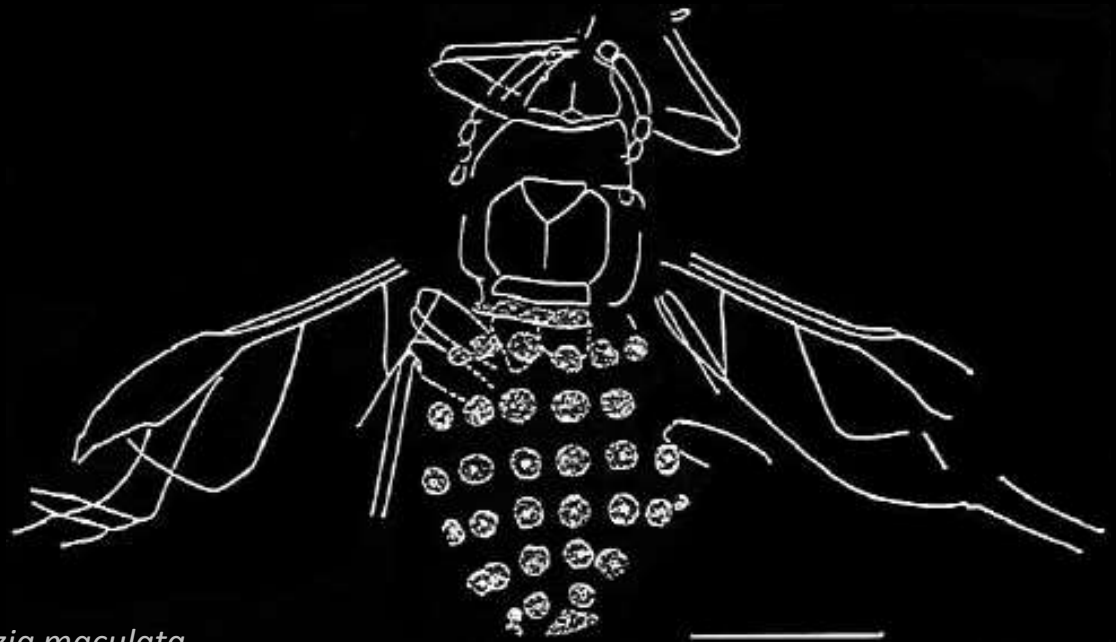

Sternorrhyncha: Aphidomorpha

- powstały w permie (?), różnicowanie w triasie
- modyfikacje kształtu skrzydeł, z owalnego na trójkątny
- redukcja komórki bazalnej
- wydłużanie wspólnego pnia żyłek ScP+R+(M)+CuA
- redukcja użyłkowania
- utrata połączenia żyłki M z pniem
- kostalizacja
- redukcja płata analnego (clavus)
- dipteryzacja(?) i miniaturyzacja
- oligomeryzacja segmentacji czułków (?), rinarya pierwotne i wtórne
- partenogeneza diploidalna (?)

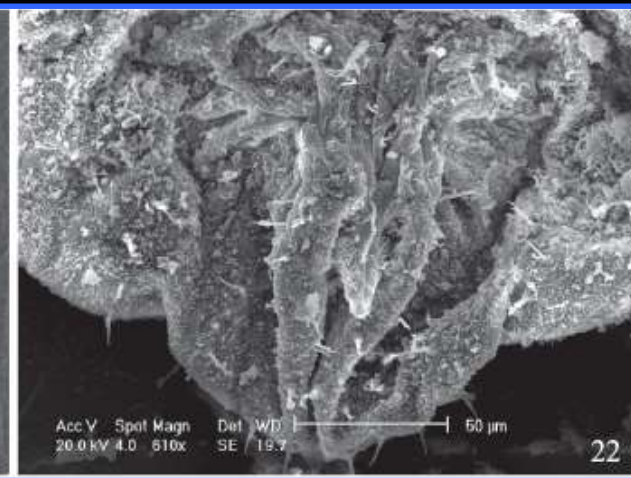
Szelegiewiczia maculata
Szelegiewiczziidae

Aphis nerii (Aphididae) - syfony

Pineus boeneri (Adelgidae) - pokładełko

Secondary symbionts:
Hamiltonella defensa, *Regiella insecticola*,
Erwinia aphidicola, *Serratia symbiotica*,
Pseudomonas aeruginosa,
Wolbachia pipientism *Rickettsiella* sp.,
Rickettsia sp., *Spiroplasma* sp.,
Arsenophonus sp., *Photorhabdus* sp.,
Xenorhabdus sp.

Primary symbiont:
Buchnera aphidicola

Mszyce jako „organizmy rozszerzone”

Zestaw symbiontów pełniących
rozmaite funkcje.

Prawdopodobnie pozyskane w różnym
czasie.

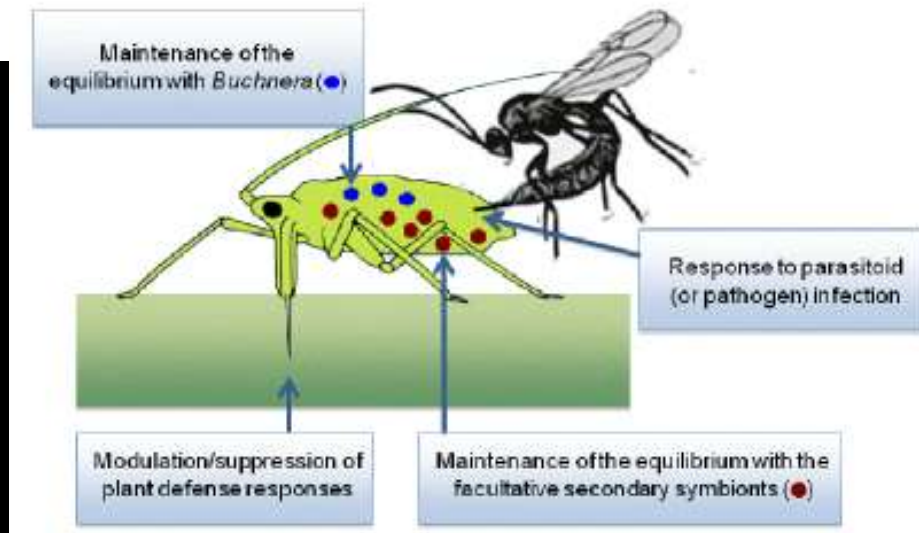
Symbionty:

Buchnera aphidicola – synteza aminokwasów

Regiella insecticola – rozszerzenie zakresu roślin żywicielskich

Hamiltonella defensa – wzrost odporności na parazytoidy

Serratia symbiotica – zwiększenie tolerancji termicznej

— underlined sub-families contain species associated with coniferous hosts
 ..... Host alternation

Families showing characters considered as plesiomorphous

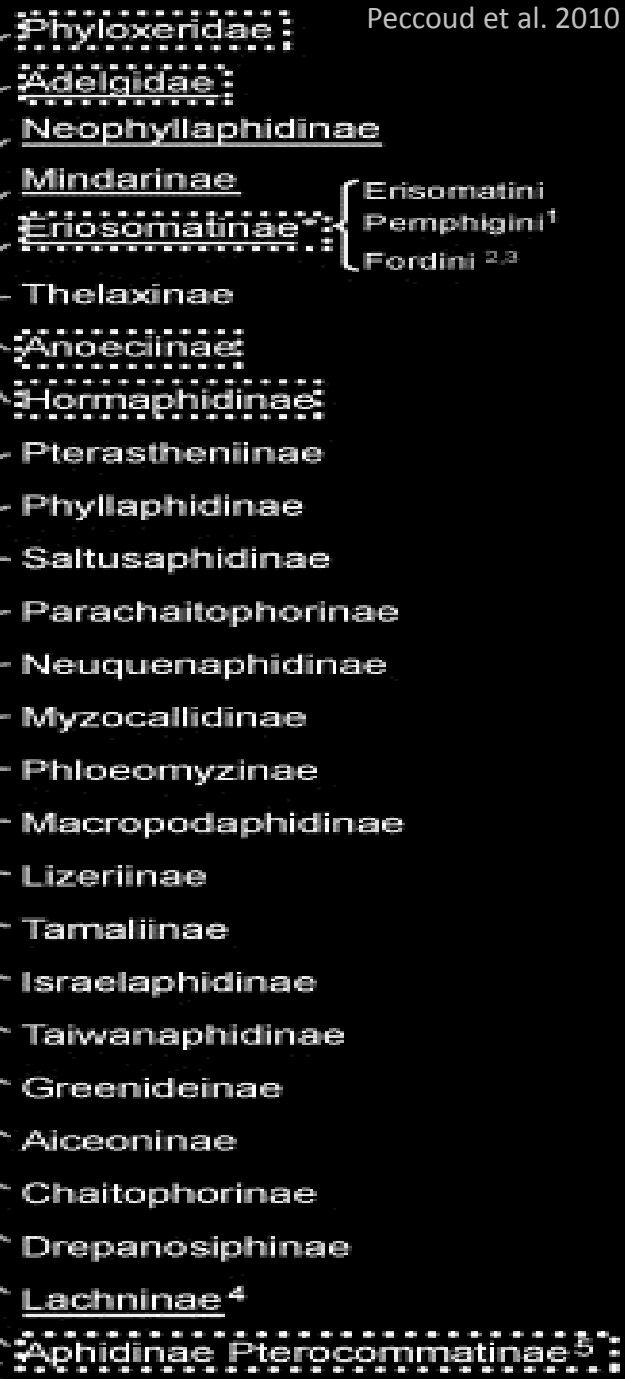
Radiation on gymnosperms

Radiation on ancestors of modern angiosperms and conifers

Rewolucja Biotyczna w połowie kredy

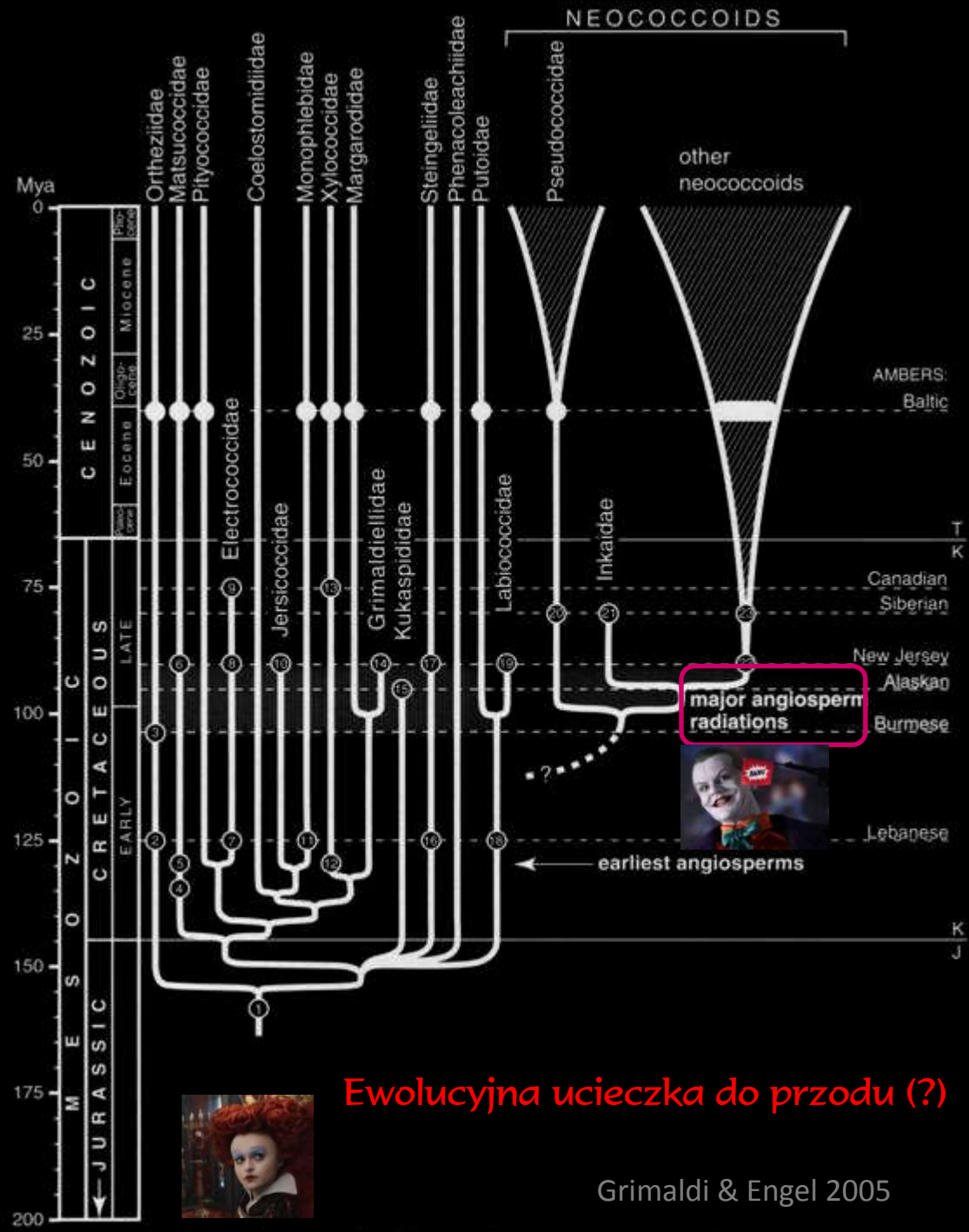
Ancestors feeding on early rosaceae?

Most species-rich subfamily (2500 species)

Sternorrhyncha: Coccidomorpha

- pierwsza radiacja w triasie (?)
- związane z nagozalązkowymi (grzybami mikoryzowymi?)
- przejście do życia w ściółce, glebie, na korzeniach – ucieczka przed konkurencją (?), wrogami (?), zmianami środowiskowymi (?)
- utrata pazurków tarsalnych, odnóża przekształcone w organ grzebny (?)
- czułki z pełną liczbą segmentów, bez rinariów, pierwotne narządy zmysłowe, liczne sensilla trichoidea
- poruszanie się i orientacja (?)
- dymorfizm płciowy
- zróżnicowanie systemu chromosomalnego
- materiały kopalne znane dopiero od jury/kredy

Ewolucyjna ucieczka do przodu (?)

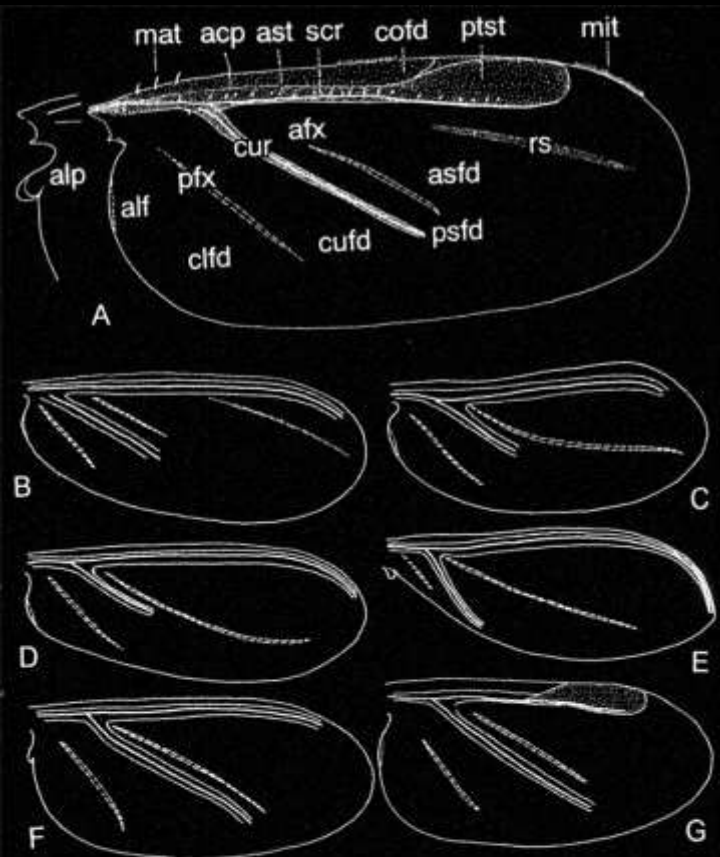
Kierunki ewolucji

samce

- życie w ściółce → dipteryzacja i polimorfizm
- życie w ściółce → miniaturyzacja → powstanie pseudopoczwarki
- delikatność + żerowanie na nadziemnych częściach roślin → złożone systemy chromosomów
- żerowanie na roślinach → wyspecjalizowane *digitulae*;
- przednie skrzydła składane wzdłuż odwłoka; zredukowane użyłkowanie
- redukcja tylnych skrzydeł do przezmianek (*halterae*)
- stadia spoczynkowe (prepupa i pupa)
- determinacja płci

samice

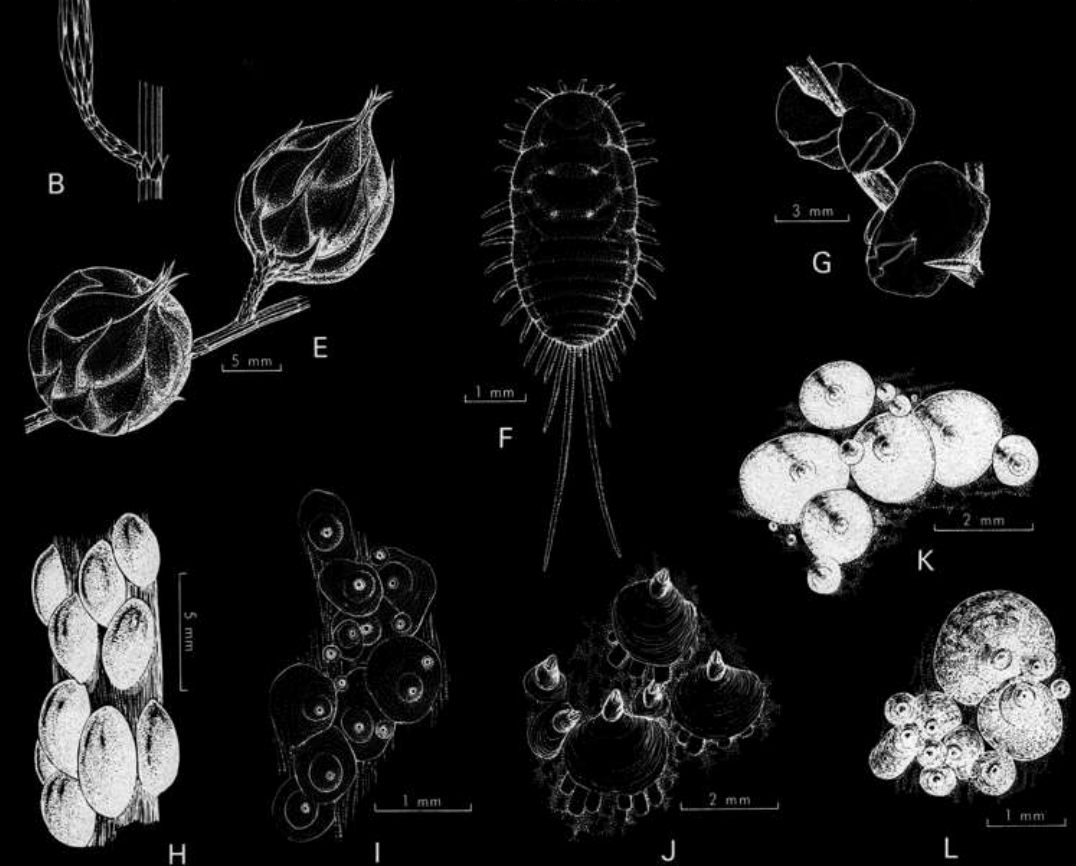
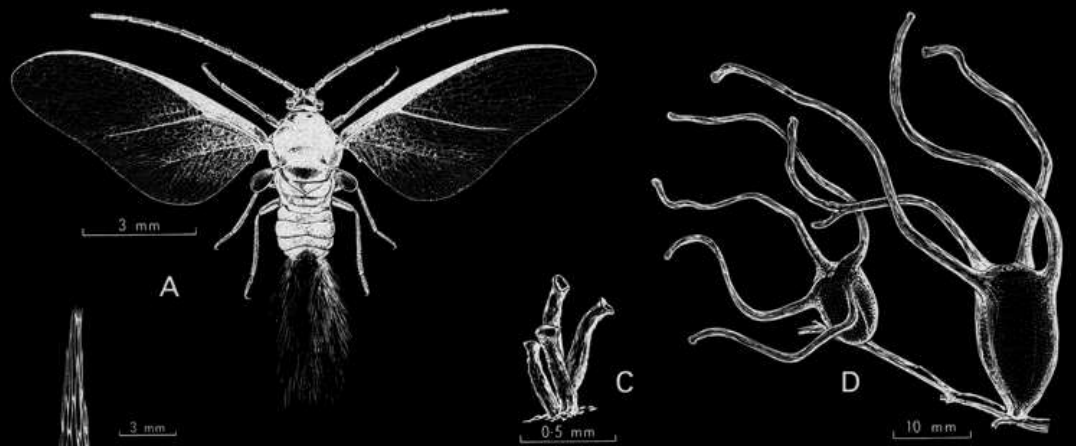
- życie w ściółce → utrata skrzydeł
- życie w ściółce → larwalizacja (*neotenia?*), jaja w marsupium
- wtórnie, niezależne przejście na nadziemne części roślin w różnych grupach → różne systemy symbiontów
- zmiany morfologii związane z osiadłym trybem życia; rozwój systemów ochronnych

Outline, ridges and flexing patches of scale insect wing.

A – generalized (based on wing of *Weitschatus vysniauskasi* gen. et sp. n.), B–F – wings of species dealt with in the present paper. B – *Xylococcus grabenhorsti* sp. n., C – *Arnoldus capitatus* gen. et sp. n., D – *Arnoldus clavatus* gen. et sp. n., E – *Serafinus acutipterus* gen. et sp. n., F – *Grohnus eichmanni* gen. et sp. n., G – *Weitschatus stigmatum* gen. et sp. n. Wings enlarged to the same length independent of real size. Ridges shown as three parallel solid lines; flexing patches indicated by interrupted lines; pterostigma and sclerotized strips shown by dotting.

acp – alar cupolae, afx – anterior flexing patch, alf – alar fold, alp – alar lobe (pocket), asfd – anterior subcostal field, ast – alar setae, clfd – claval (anal) field, cofd – costal field or thickening, cufd – cubital field, cur – cubital ridge, mat – macrotrichia, mit – microtrichia, pfx – posterior flexing patch, psfd – posterior subcostal field, ptst – pterostigma, rs – „radial sector”, scr – subcostal ridge.

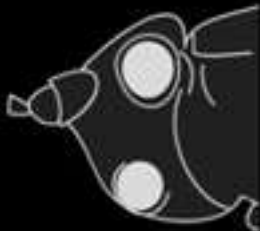
Margarodidae
(*Margarodes vitium*)

Steingellidae
(*Steingelia gorodetskia*)

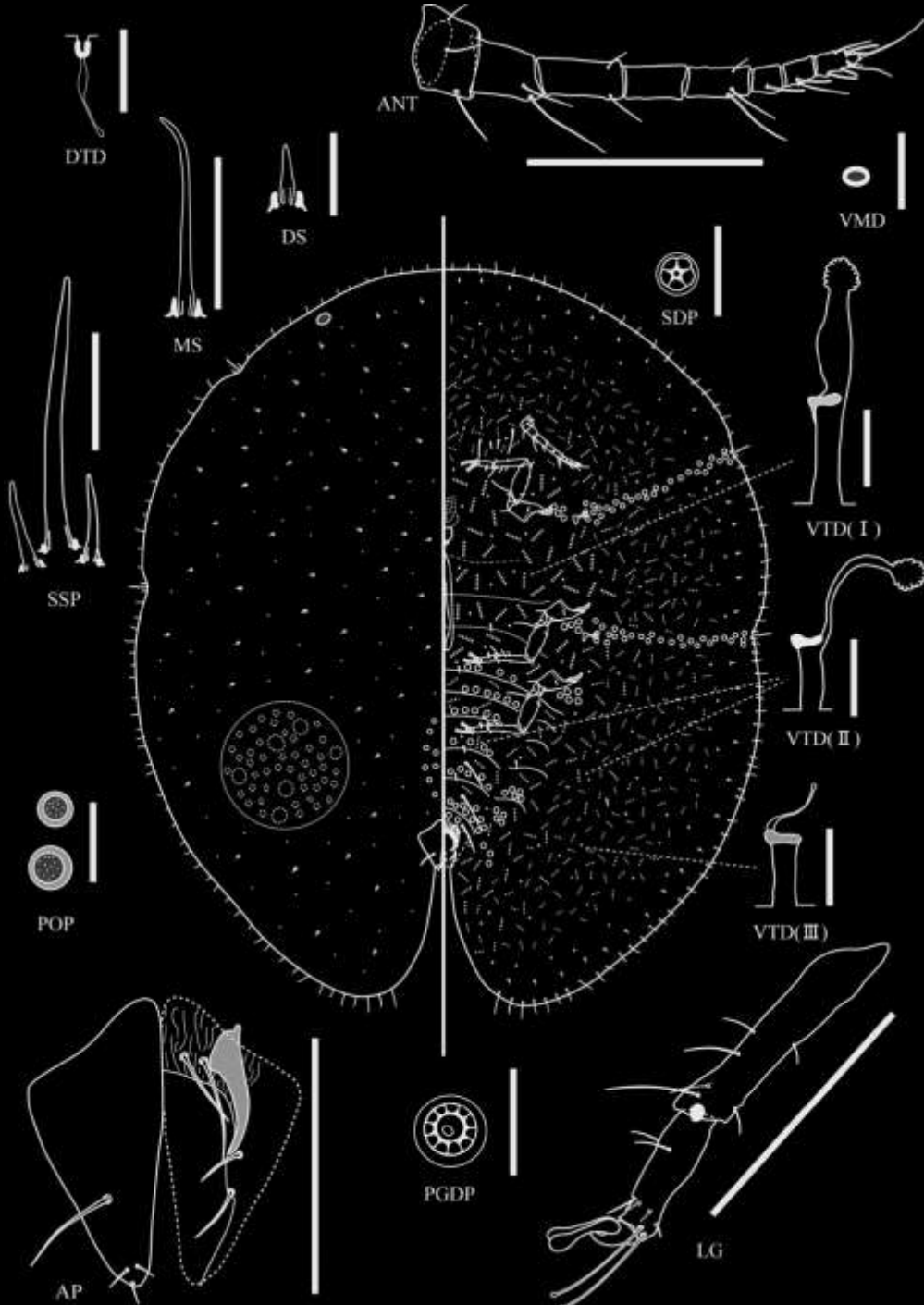
Pseudococcidae
(*Pseudococcus citri*)

Diaspididae
(*Aulacaspis pentagona*)

Fig. 30.25. Coccoidea: A, ♂ of *Callipappus* sp., Margarodidae; B, ♂ gall of *Cyliandrococcus spiniferus*, Eriococcidae; C, ♂ gall of *Apiomorpha munita*, Eriococcidae; D, ♀ gall of same; E, ♀ gall, *Cyliandrococcus spiniferus*, Eriococcidae; F, *Pseudococcus longispinus*, ♀, Pseudococcidae; G, *Ceroplastes destructor*, ♀, Coccidae; H, *Parasaissetia nigra*, ♀, Coccidae; I-L, diaspid scales, ♀♀: I, *Aonidiella aurantii*; J, *Berlesaspis spinifera*; K, *Chrysomphalus aonidum*; L, *Quadraspidiotus perniciosus*.
[A, C-L by S. Monteith; B after Gullan 1984b]

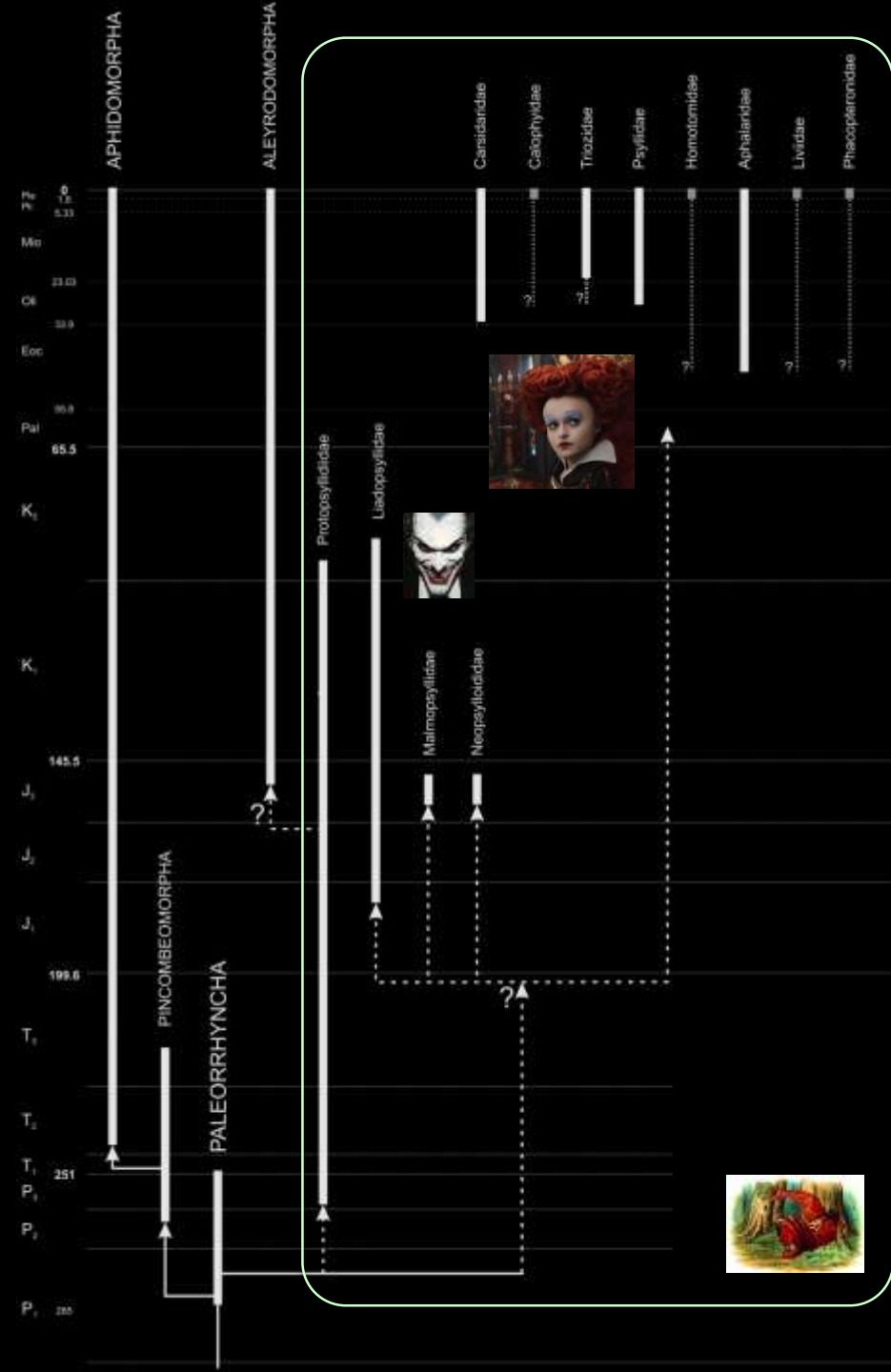
samice
 zmiany morfologiczne
 zmiany behawioralne
 mutualizm z endosymbiontami
 mutualizm z mrówkami

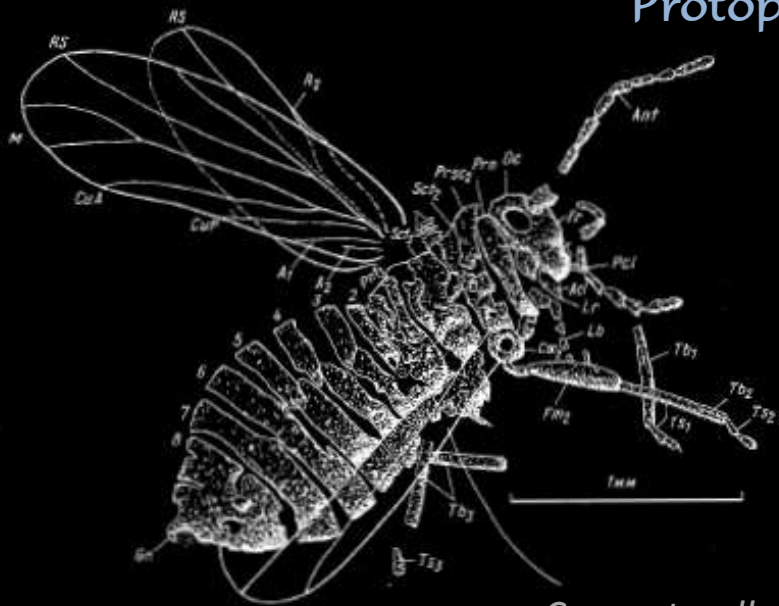
Sternorrhyncha: Psyllaeformia

- oddzielenie w permie (?)
- utrzymanie wielu cech obecnych u 'Archescytinidae'
- różnicowanie Protopsyllidiidae w jurze
- pochodzenie fauny współczesnej związane z radiacją paleogeńską powiązaną z różnicowaniem się okrytozalążkowych
- zachowany model użytkowania
- zachowane 10. segmentowe czułki
- tylne odnóża skoczne
- spłaszczone larwy
- larwy Psylloidea z wyspecjalizowanymi szczeciami
- larwy ściślej związane z roślinami żywicielskimi niż dorosłe

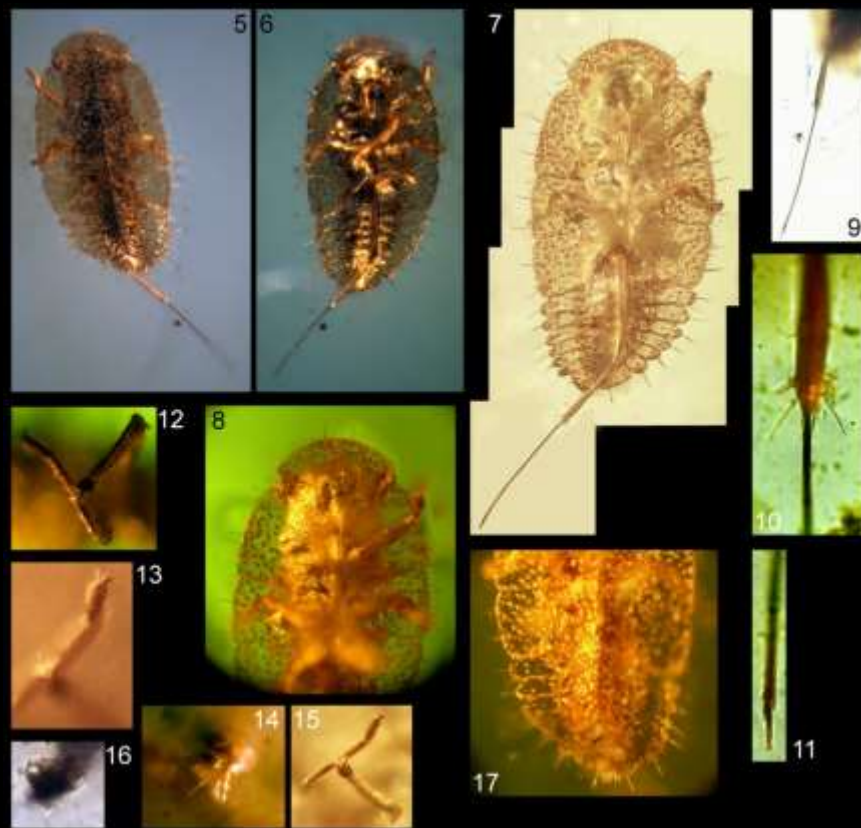

Protopsyllidiidae

Carpenterella pusilla

Talaya batraba

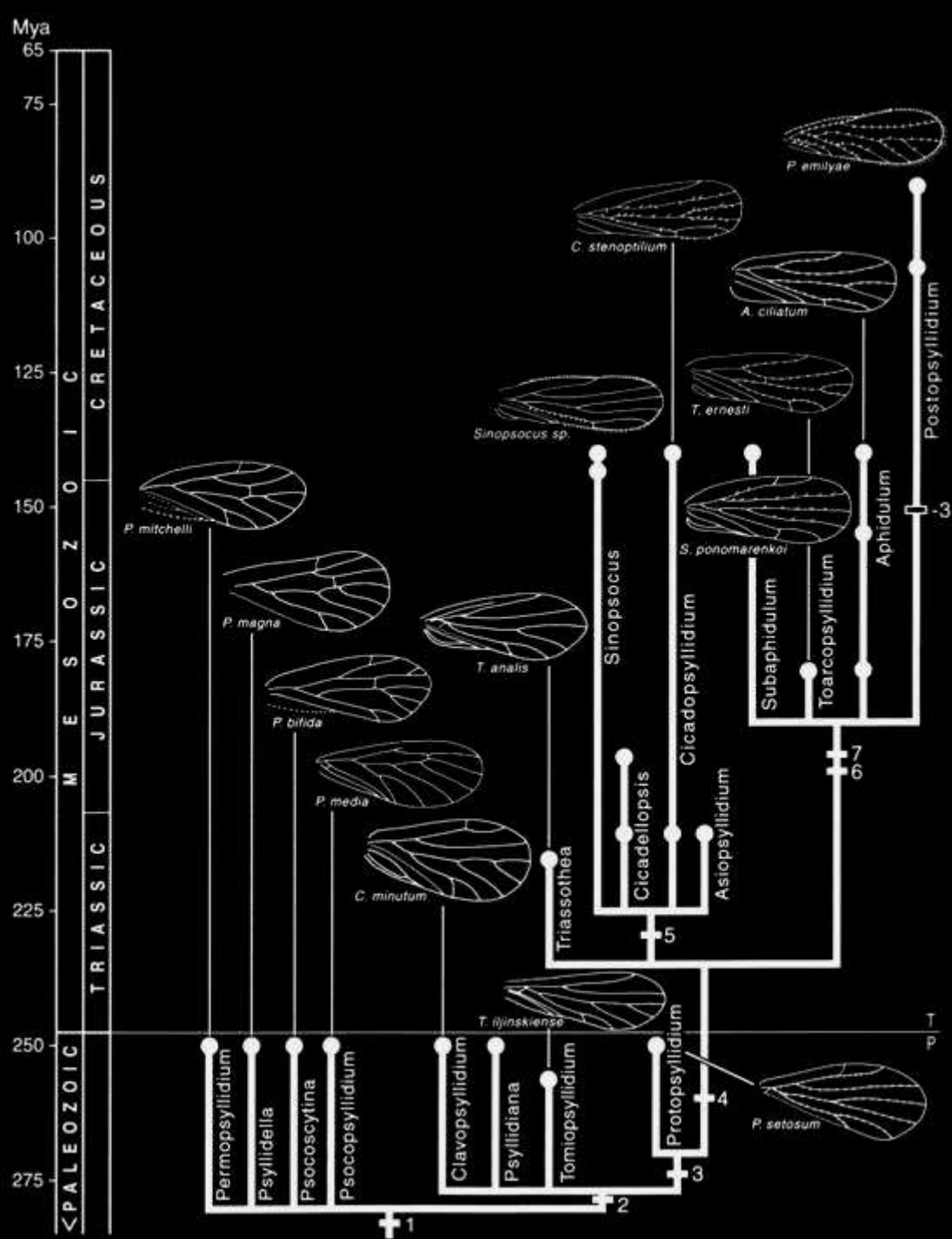
Poljanka hirsuta

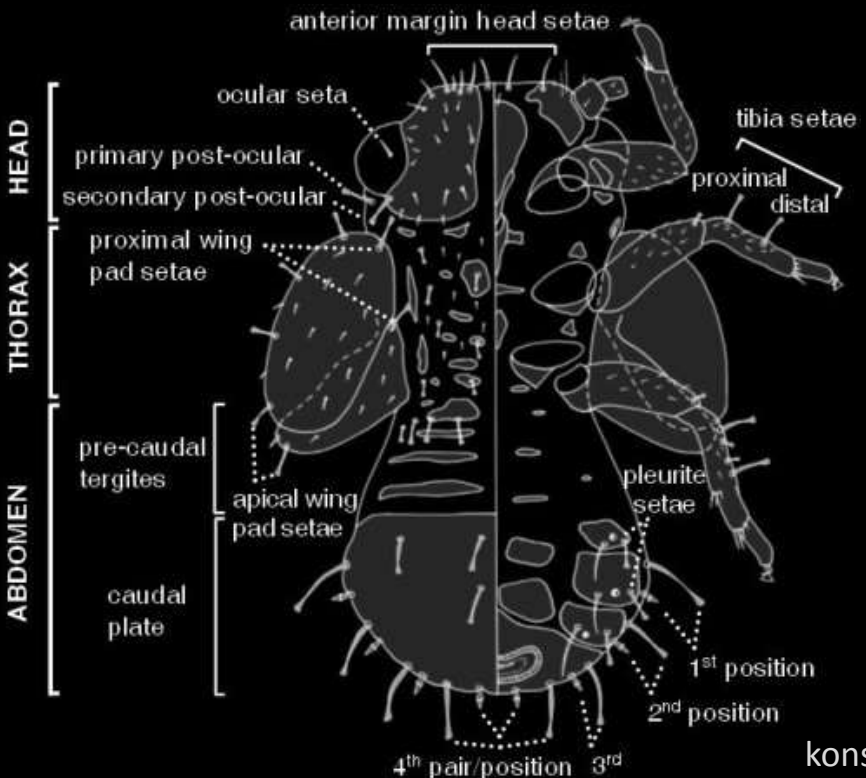
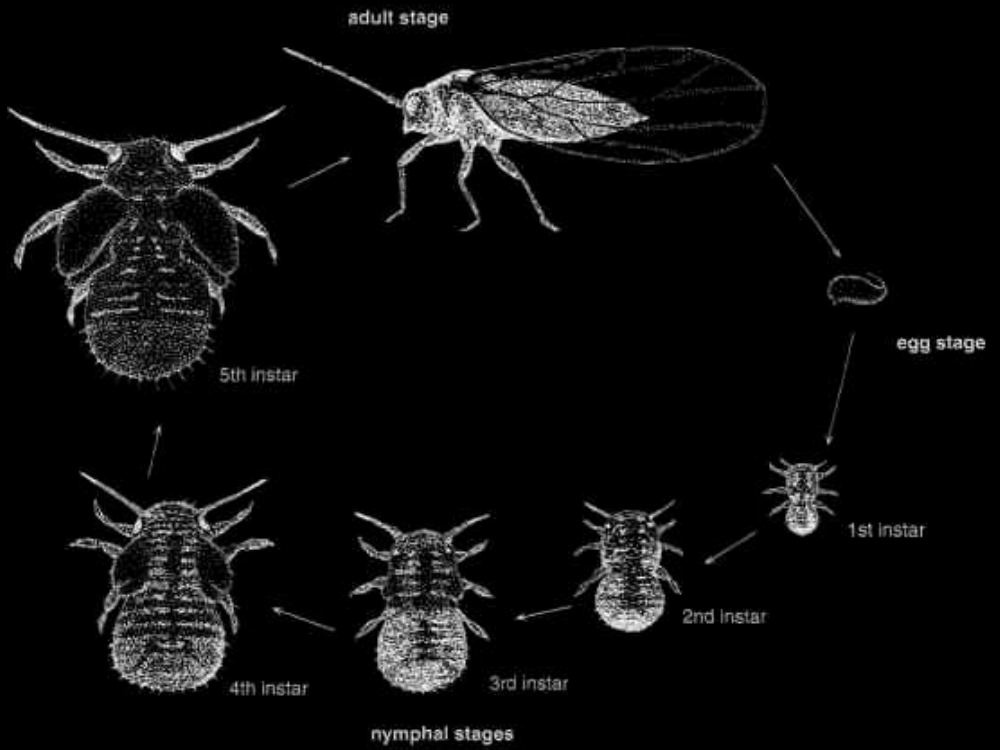

Postopsyllidium emilyae

Pokrewieństwa Protosyllidiidae

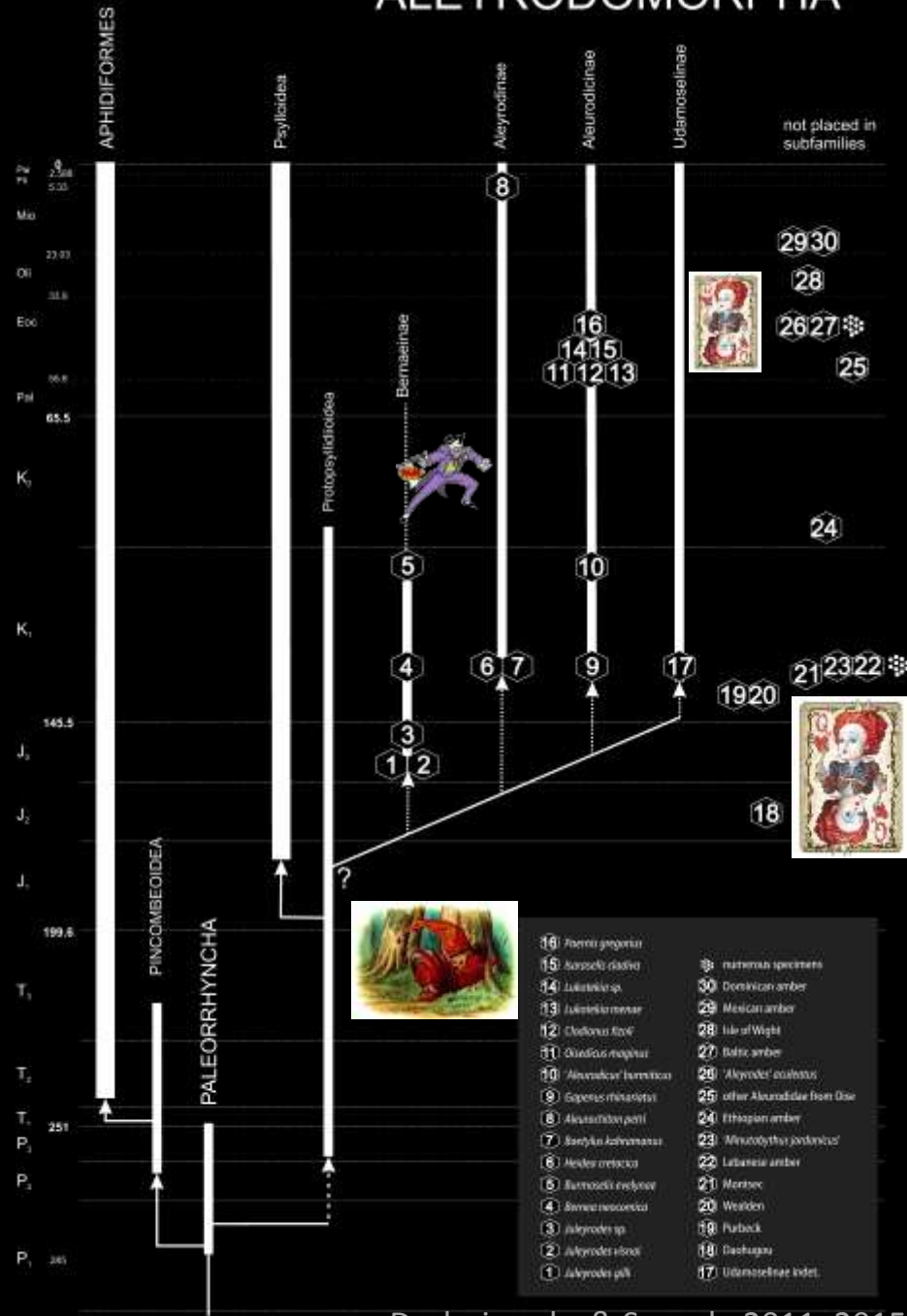

konserwatyzm i dywergencja morfologiczna

Sternorrhyncha: Aleyrodomorpha

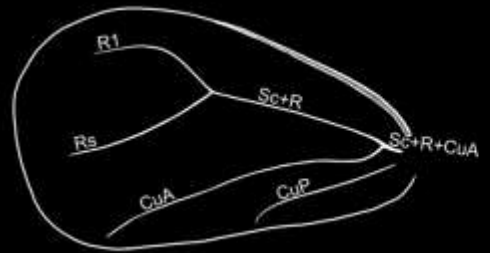
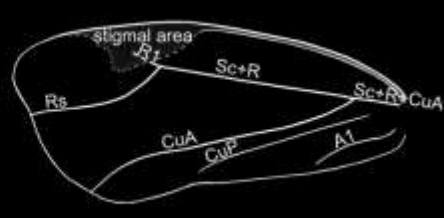
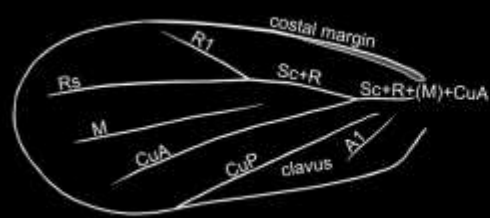
- najstarsze skamieliny ze środkowej jury
- redukcja liczby segmentów czułków [10 → 7 (4)]
- tendencja do rozdzielania oka złożonego na dwie części
- miniaturyzacja
- redukcja żyłkowania obu skrzydeł
- redukcja klawusa
- utrata żyłki M i żyłek klawalnych
- tylne odnóża skoczne
- dorosłe i larwy pokryte woskiem i substancjami woskopochodnymi
- cztery stadia larwalne żerujące, piąte stadium nie żerujące
- piąte stadium – stadium spoczynkowe (pupa)

ALEYRODOMORPHA

Przednie skrzydło

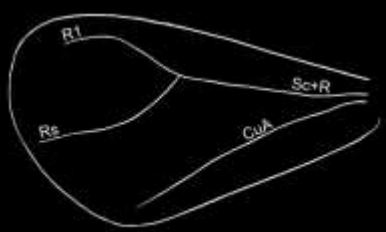
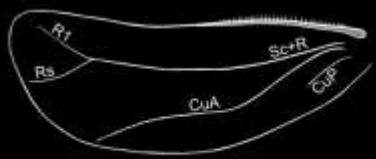
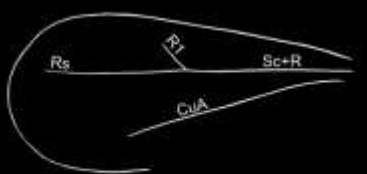
Bernaeinae

Udamoselinae

Aleurodicinae

Aleyrodinae

Tylne skrzydło

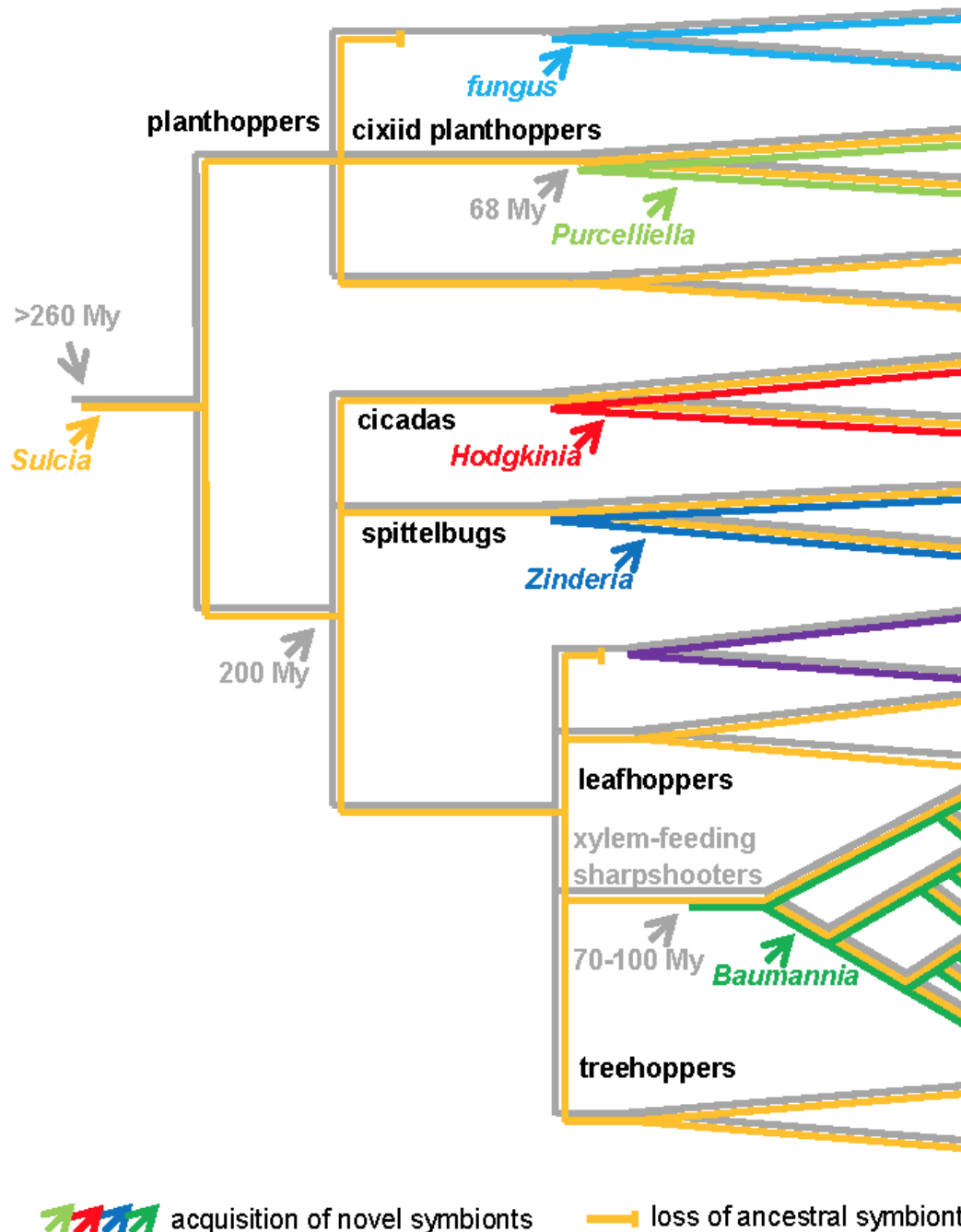

Pozyskanie symbiontów w różnych grupach Euhemiptera

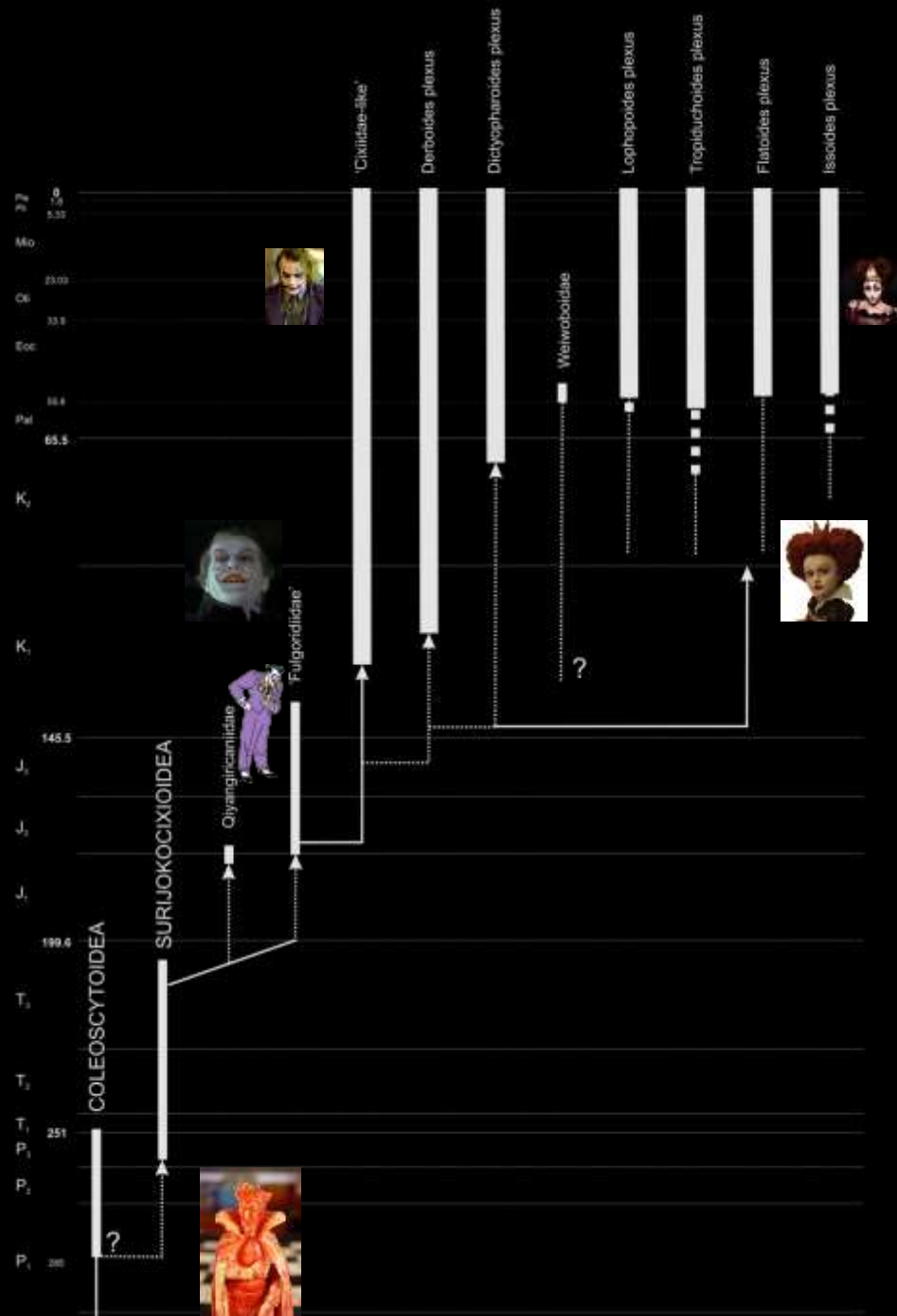
Euhemiptera

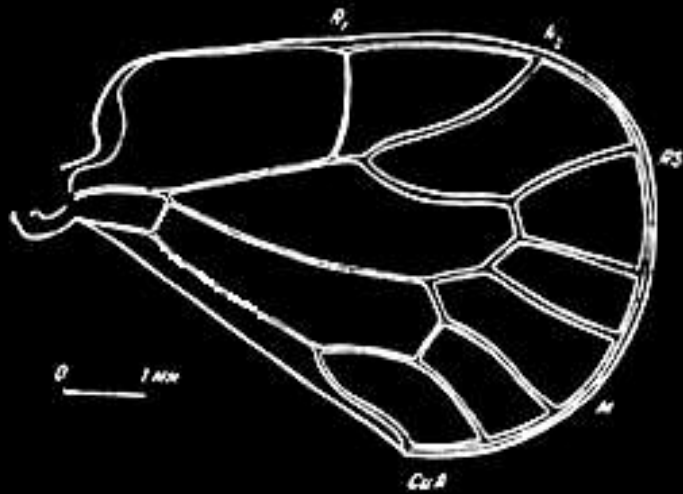
- Znane od karbonu
- Różne systemy symbiontów
- Floemofagi
- Ksylemofagi (różne adaptacje)
- Mezofilofagi (utrata symbiontów)

Euhemiptera: Fulgoromorpha

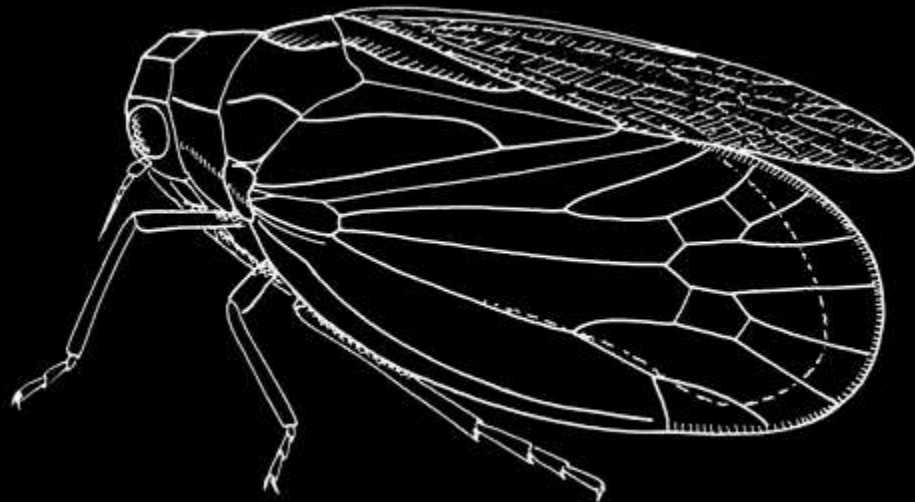
- nasada stawu skrzydłowego przykryta przez tegulę
- tegmen z skróconym trójkątnym polem bazikubitalnym
- głowa z listwami
- mezonotum z podłużnymi listwami
- metanotum z podłużnymi listwami
- biodra 2. i 3. pary odsunięte od siebie
- biodra 2. i 3. pary oddzielone w nasadzie, połączone w części wierzchołkowej
- krętarze 3. pary u larw z 'przekładnią zębatą' (?)

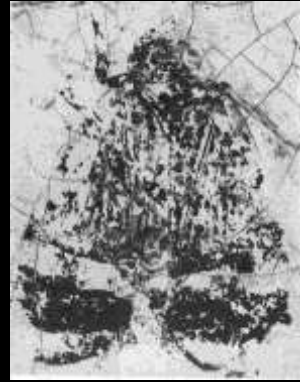
Coleoscyta sp.
późny perm, Rosja

Coleoscytidae były wysoce wyspecjalizowane,
z wyraźnym mikrobrachypteryzmem tegmin

Surijokocixius tomiensis
Surijokocixioidea: Surijokocixiidae
późny perm, Rosja

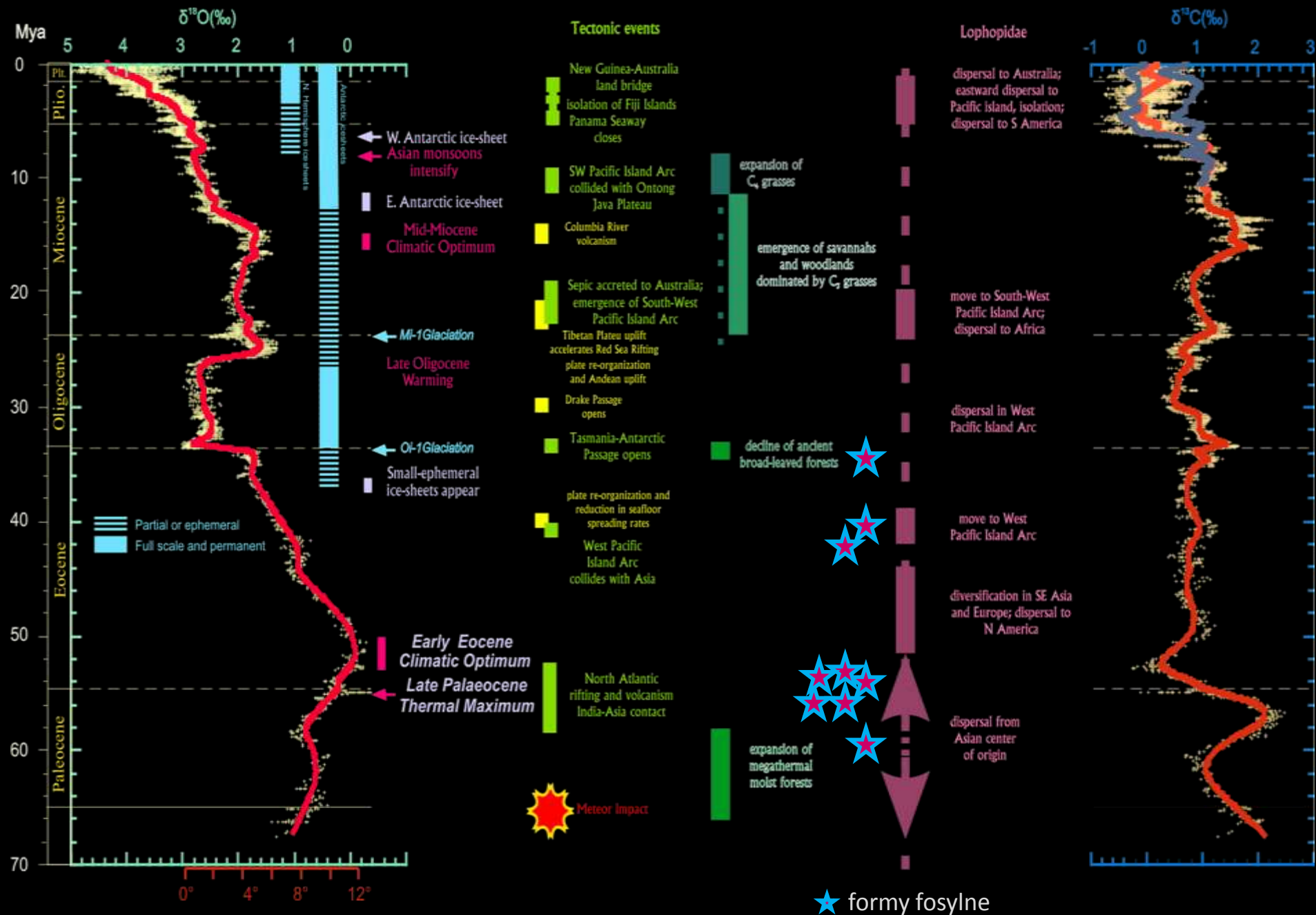

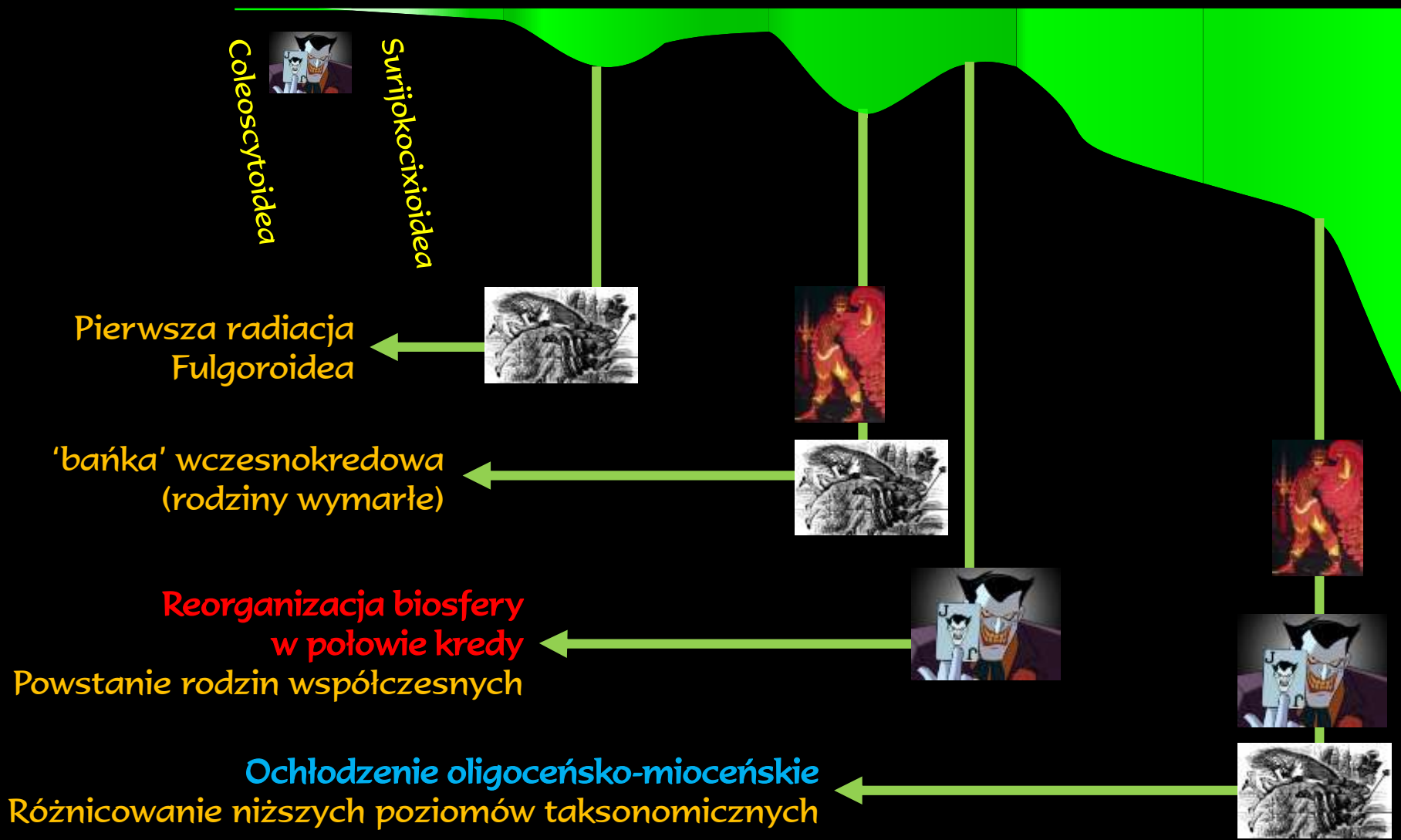
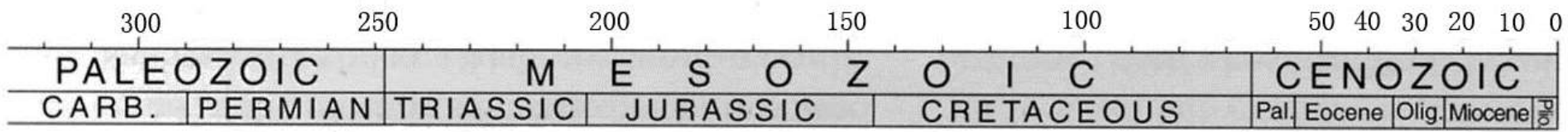

różnorodność morfologiczna i taksonomiczna

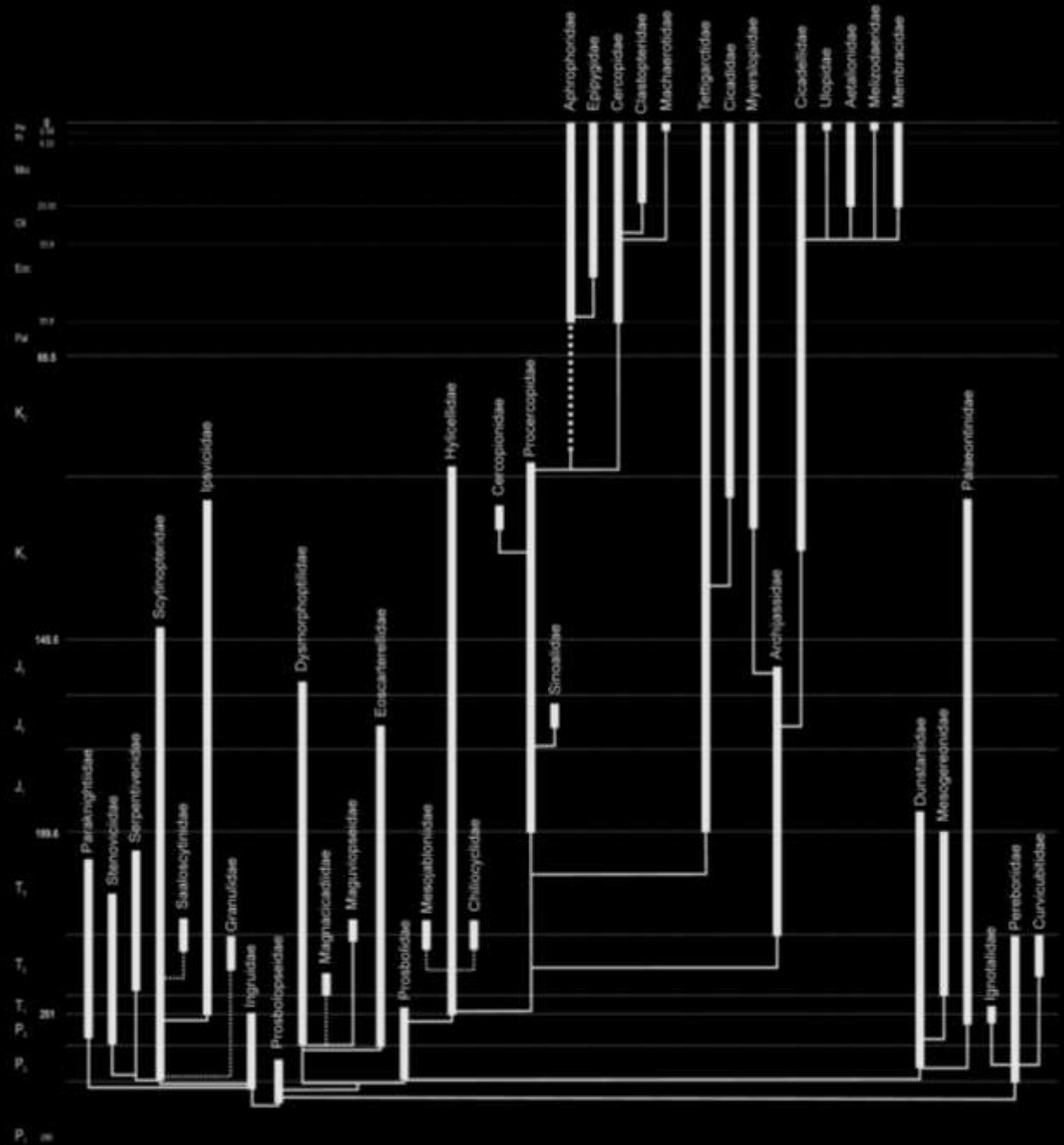
Wypadki tektoniczne, klimatyczne i biotyczne kształtujące historię Lophopidae

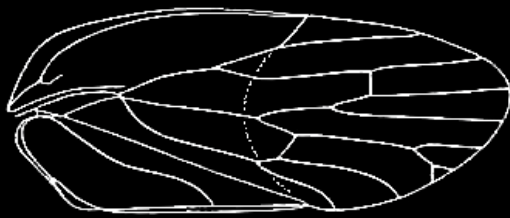
Cicadomorpha

- zachowane długie trójkątne pole bazikubitalne
- wydłużona komórka bazalna
- Costa wzmocniona listwą;
- ScP odsunięta od pnia
R+M+CuA w nasadzie
- tendencja do zlewania się
M+CuA za komórką bazalną
- polimeryzacja żyłek
- zwiększenie rozmiarów
- przejście na ksylemofagizm;
- symbionty
- specjalizacja w wysysaniu
zawartości komórek
(miniaturyzacja)
- powiększenie frontoklypeusa
i pompy ślinowej
- kolce i szczeci na odnóżach
- odnóża skoczne
- larwy wolno żyjące
- aparaty dźwiękowe

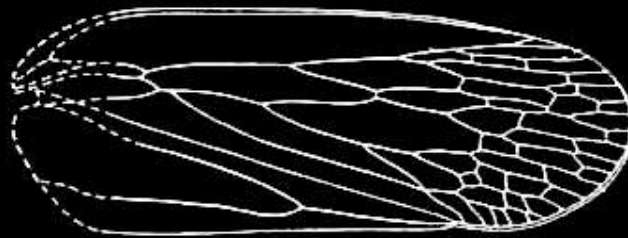

pokrewieństwa Cicadomorpha

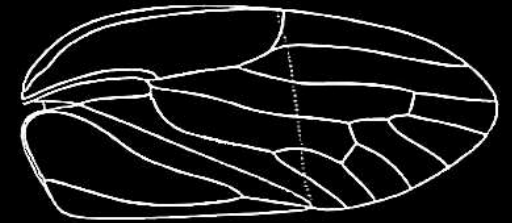

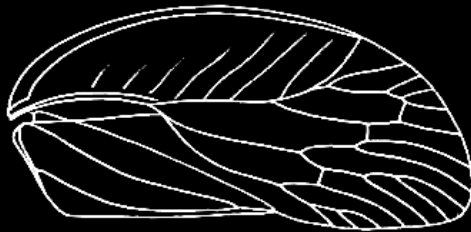
Permocicada integra
Prosbolidae

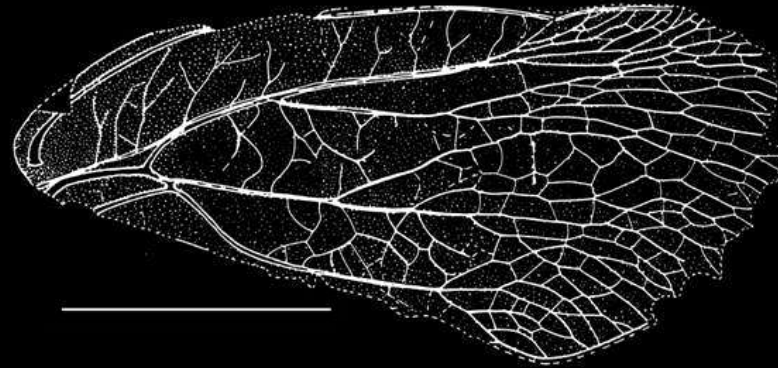
Scytophara extensa
Pereboriidae

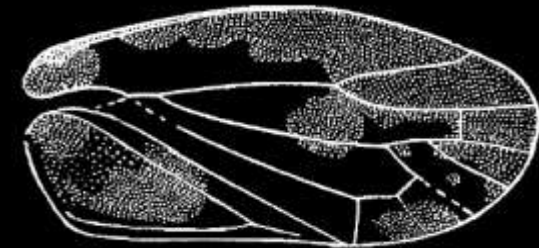
Scytoneurella major
Ingruidae

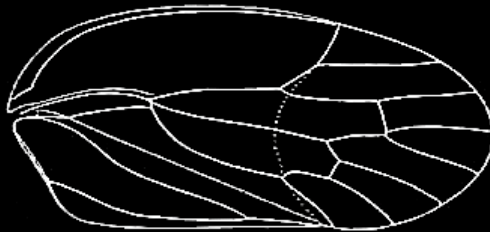
Prosbolopsis ovalis
Prosbolopseidae:
Prosbolopseinae

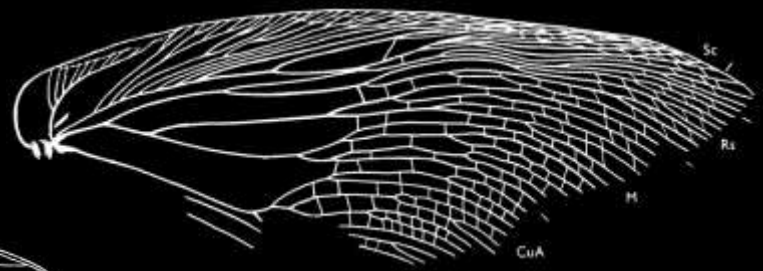
Gondwanaptera capsii
Pereboriidae

Scytinoptera kaltanica
Scytinopteridae

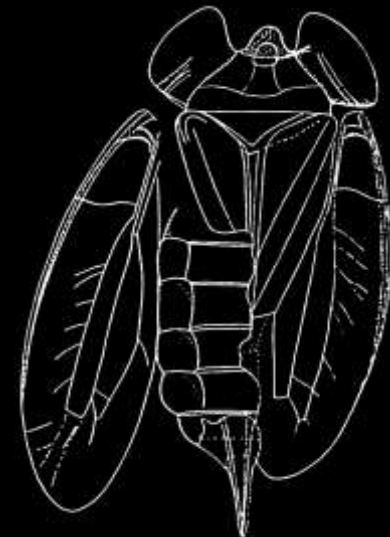
Prosboloneura kondomiensis
Prosbolopseidae: Ivaiinae

Ignotala mirifica
Ignotalidae

Stenoglyphis kimbiensis
Palaeontinidae

Paraknightia magnifica
Paraknightiidae

Dysmorphoptilidae

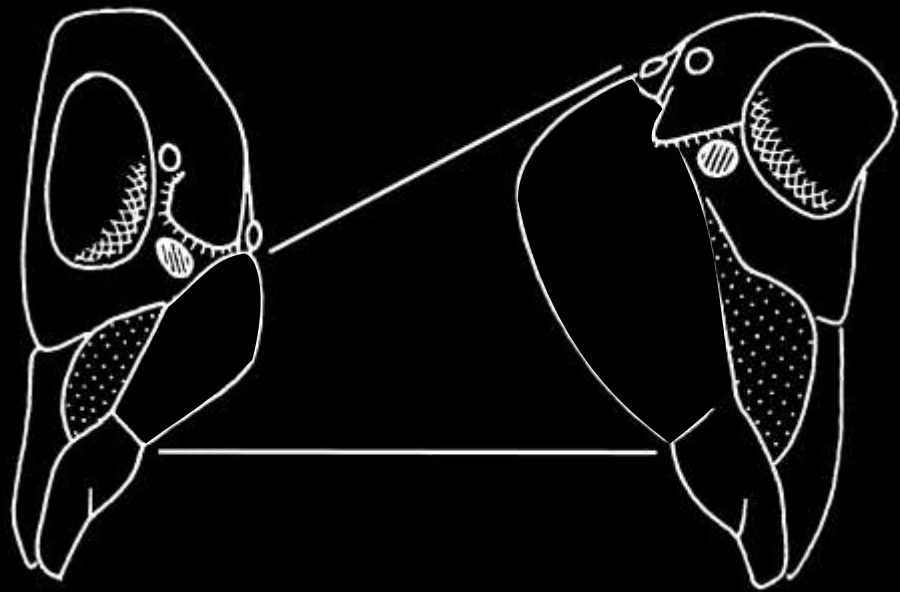

Hylicellidae

Palaeontinidae

Clypeata

- powiększony, wydęty frontoklypeus, z wyraźnymi śladami przyczepów mięśni pompy ślinowej
- głowa z przyoczkiem środkowym przesuniętym do góry
- ksylemofagiczne
- larwy (pierwotnie) żyjące pod ziemią
- adaptacje do skoków
- ochrona ciała przez płyn tworzony w cewkach Malpighiego – brochosomy u Membracoidea
- rozwój kolców i szczecin na odnóżach związany z pokrywaniem ciała przez płyn i brochosomy

Prosbolidae

Clypeata

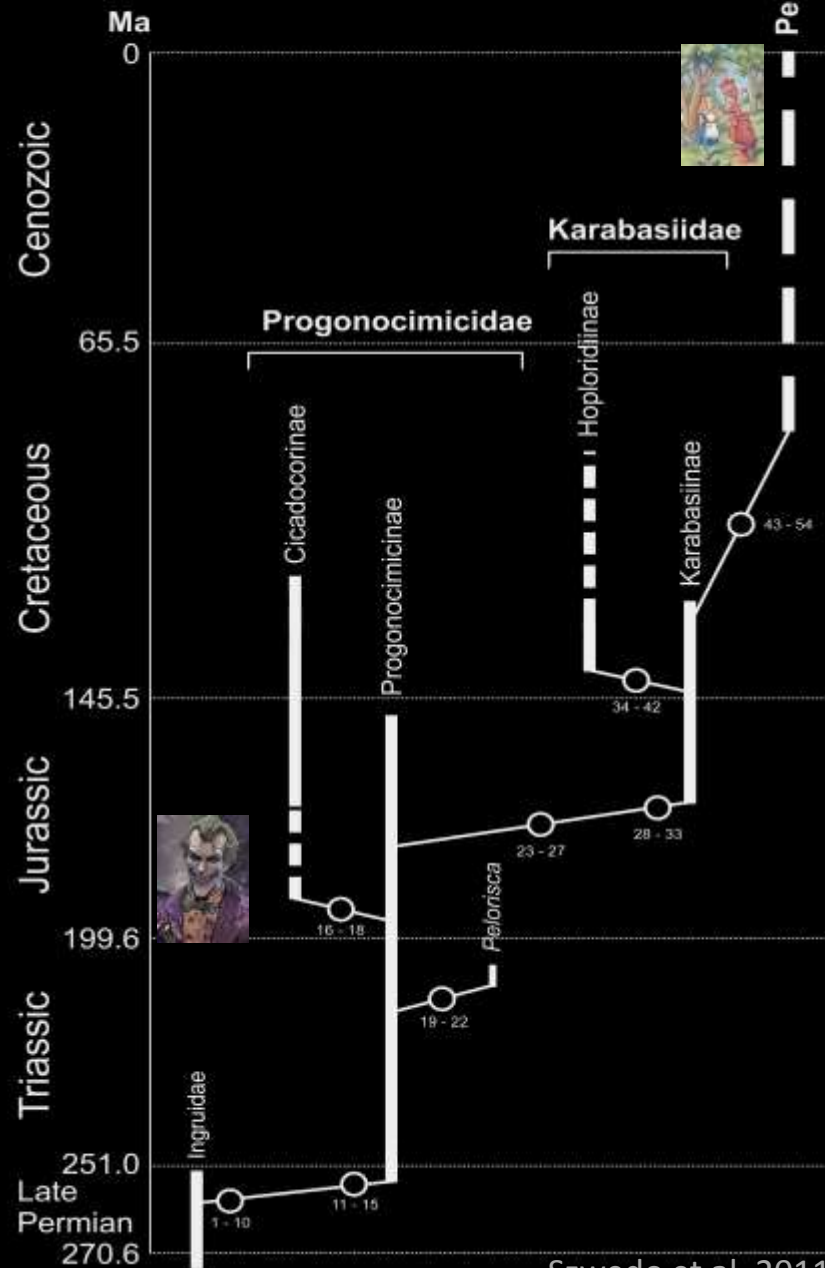

Coleorrhyncha

- znane od późnego permu, powstały z Ingruidae (Scytinopteroidea)
- żerowały na floemie nagozalążkowych;
- ciało spłaszczone
- zmiany w strukturze puszki głowowej (alweolaryzacja)
- listwy nadczułkowe zlane nad frontoklypeusem
- pronotum z paranotami
- asymetria tegmin z powodu sposobu składania skrzydeł lewe na prawe – powiększanie membrany
- membrana z apendiksem
- aparat szczepiający skrzydła typu Heteroptera;
- 1. i 2. stopy 2. segmentowe
- pygofer baryłkowaty, styli zagięte
- larwy spłaszczone, kryptyczne, nie skaczą
- imagines skaczą
- formy współczesne wtórnie w mchach i ściółce - żerują na mszakach (?) lub grzybnii (?)

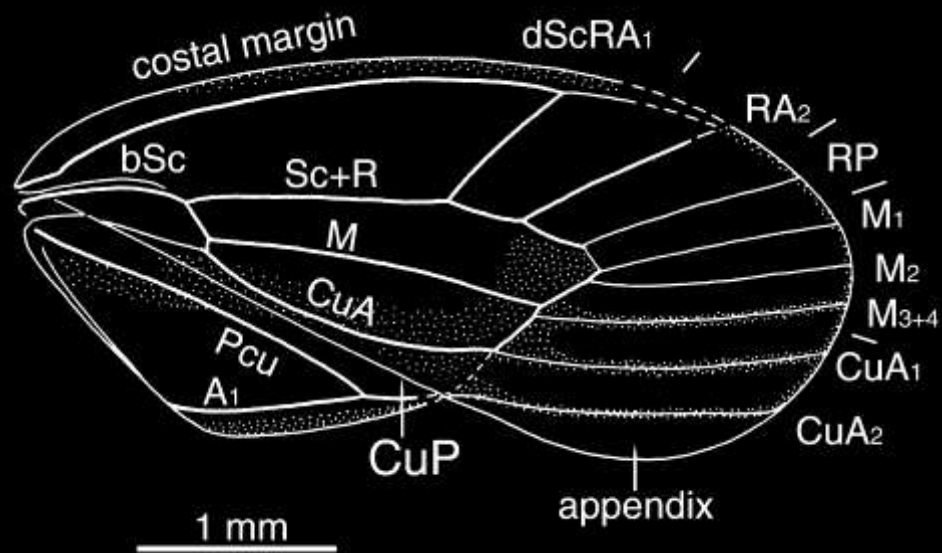

Mesocimex lini

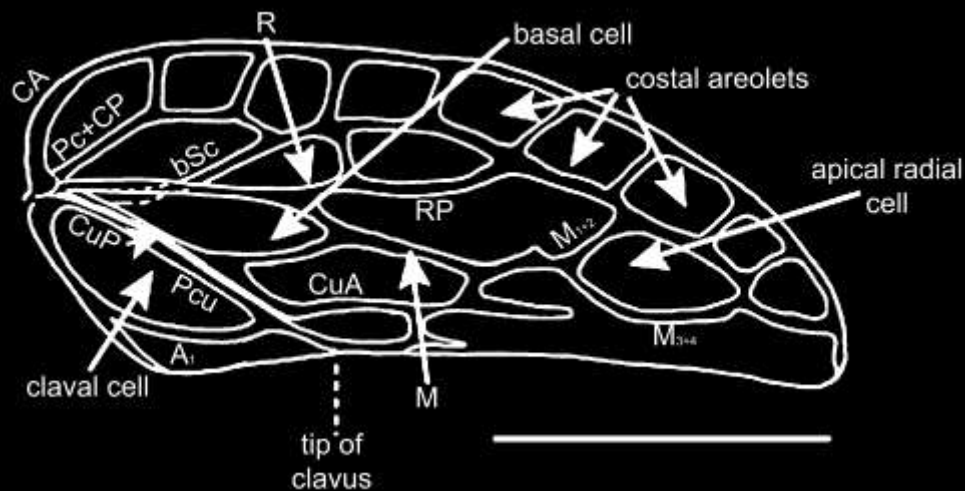
Karabasia plana

Eocercopsis similis

Hackeriella veitchi

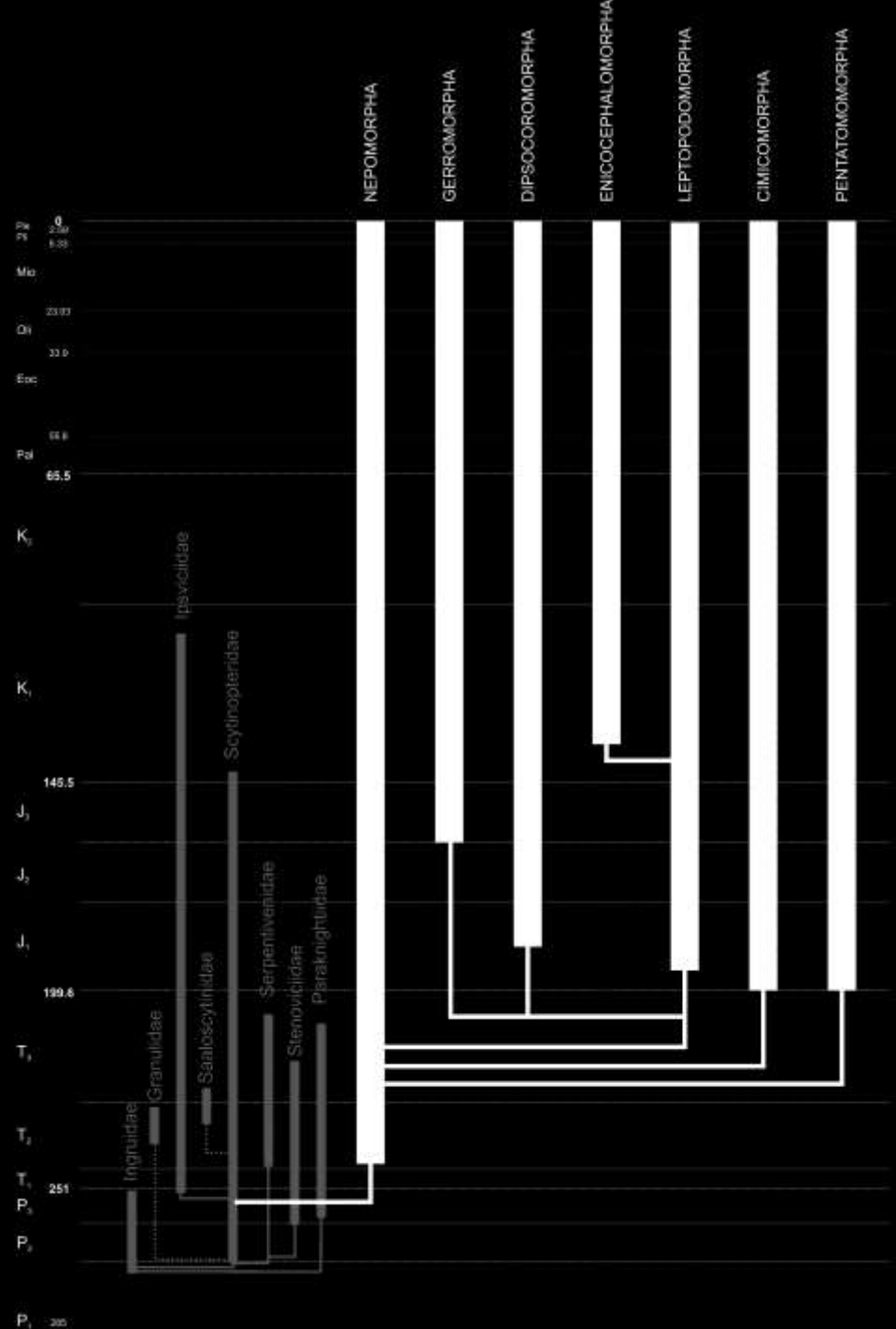

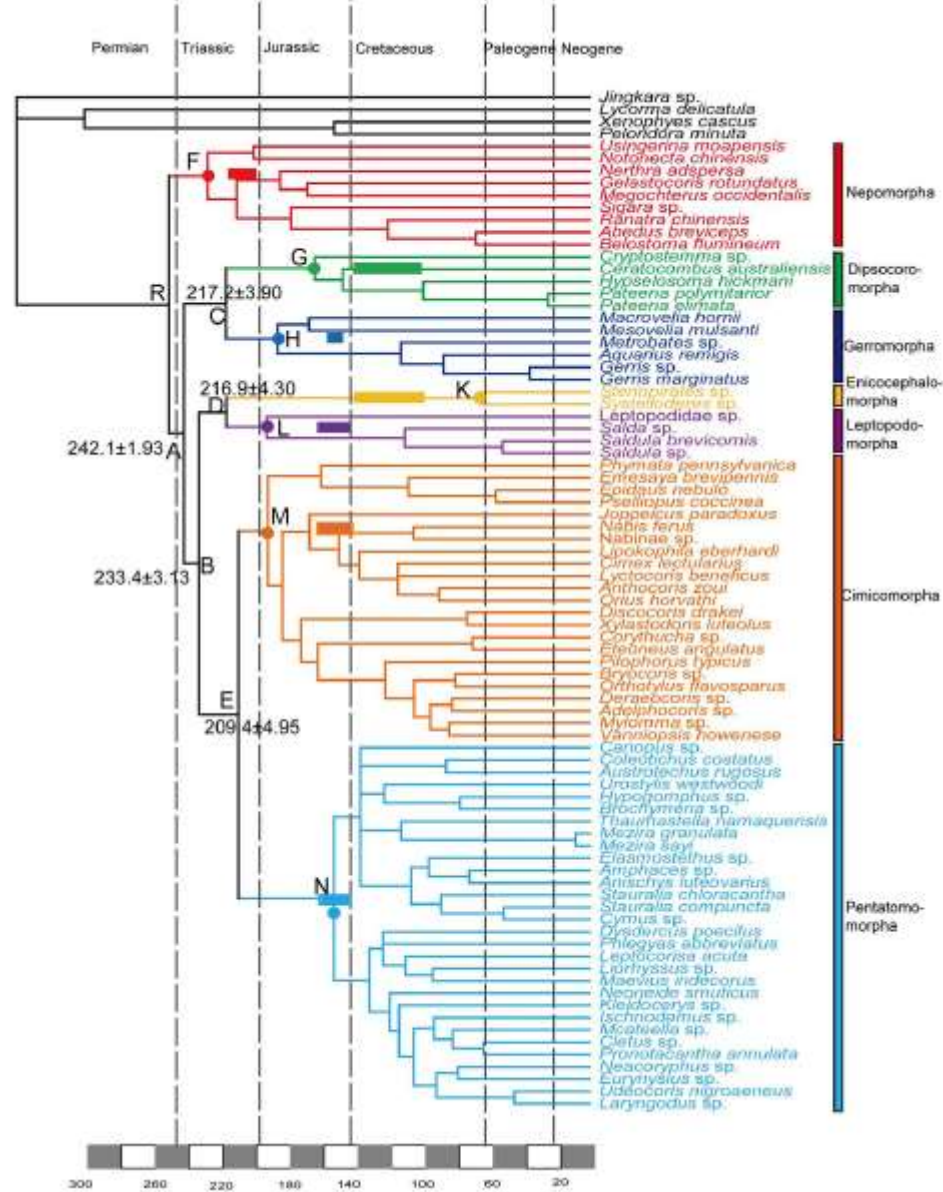
Peloridium hammoniorum

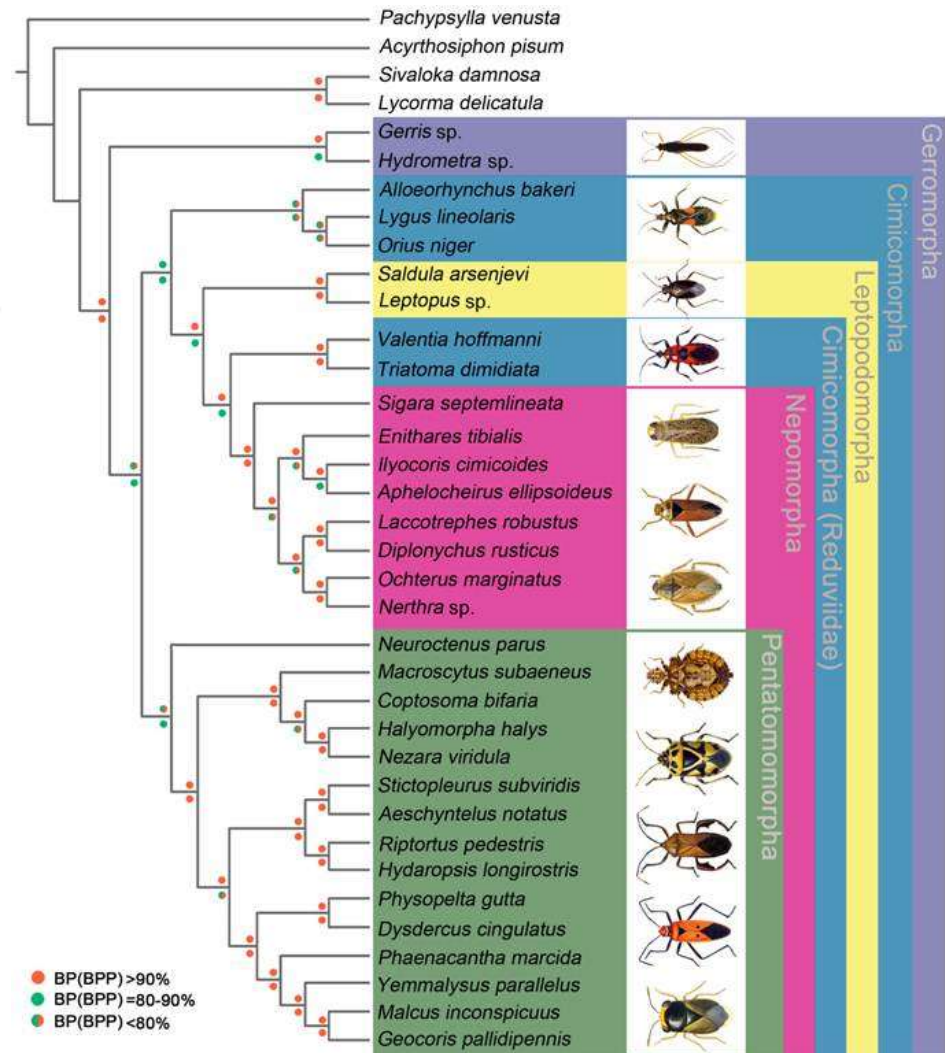
Heteroptera

- zapis kopalny od środkowego triasu;
- neoteniczne Scytinopteridae (?)
- zachowane cechy larwalne
- spłaszczone ciało – przejście ze środowiska 3D do 2D
- zmiana reżimu pokarmowego od saprofagii (?), przez padlinożerność do drapieżnictwa
- czułki 5 (4). członowe
- wzmożona ruchliwość głowy
- przesunięcie nasady rostrum na przód głowy; głowa opistognatyczna;
- dodatkowy skleryt – gula
- tegmina z załamaniem kostalnym
- Druckknopfsystem – zatrzask przytrzymujący pokrywę w spoczynku;
- skrócenie klawusa, membrany tegmin zachodzą na siebie
- wyraźne wydłużenie komórki bazalnej
- błoniasta membrana tegminis
- wtórna roślinożerność/drapieżnictwo/krwiopijność

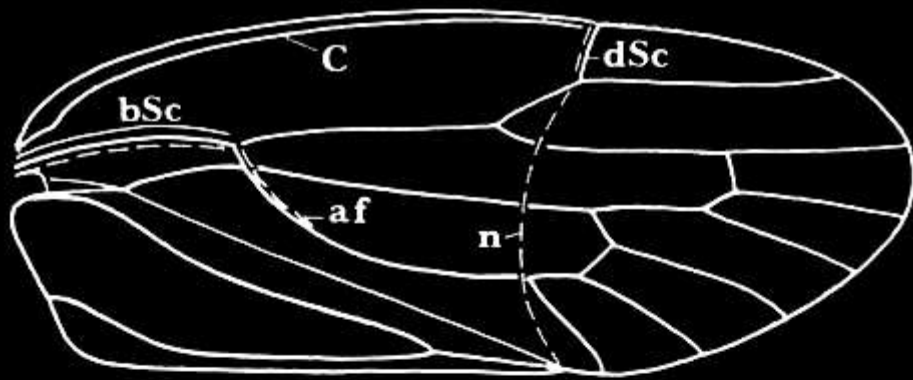

Li M. *et al.* 2012
jądrowe DNA

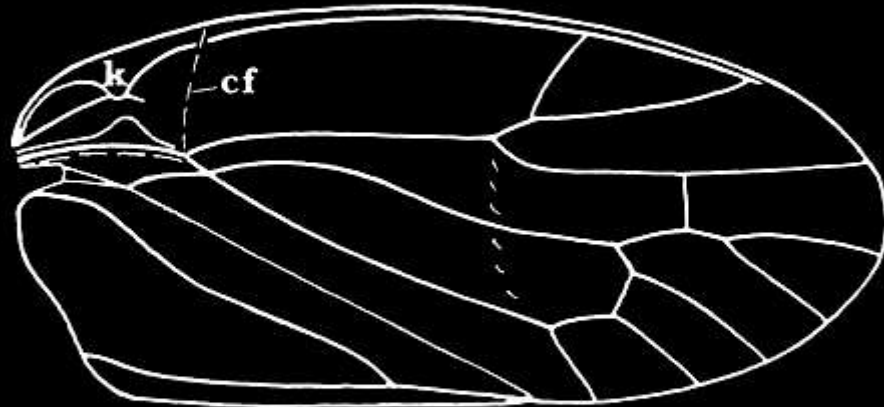

Li H. *et al.* 2012
mitochondrialne DNA

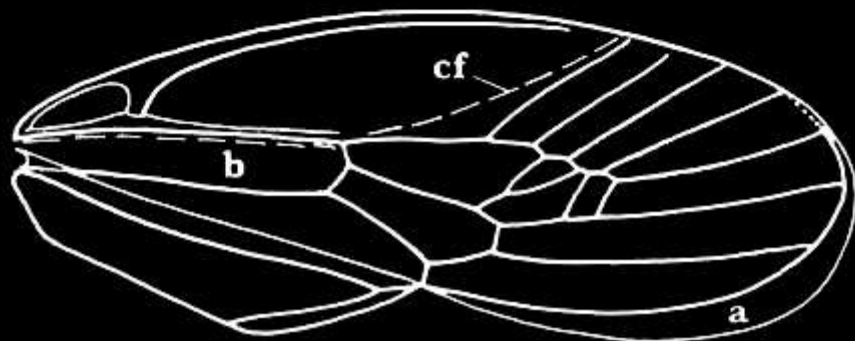
Dane molekularne korespondują z danymi paleontologicznymi

Prosbolopseidae (Cicadomorpha)

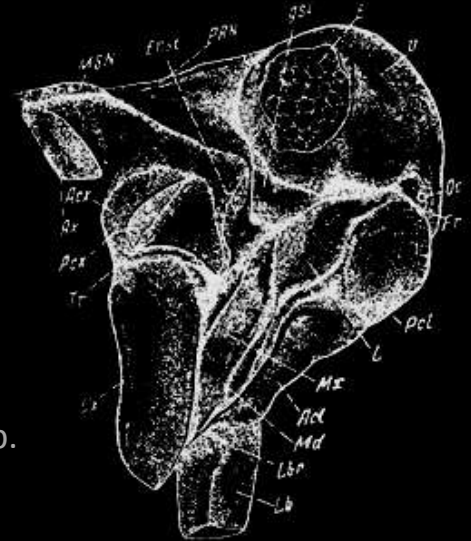
Scytinopteridae (Cicadomorpha s.l.)

Archegocimicidae (Leptopodomorpha)

Prosbolopseidae

Scytinoptera sp.

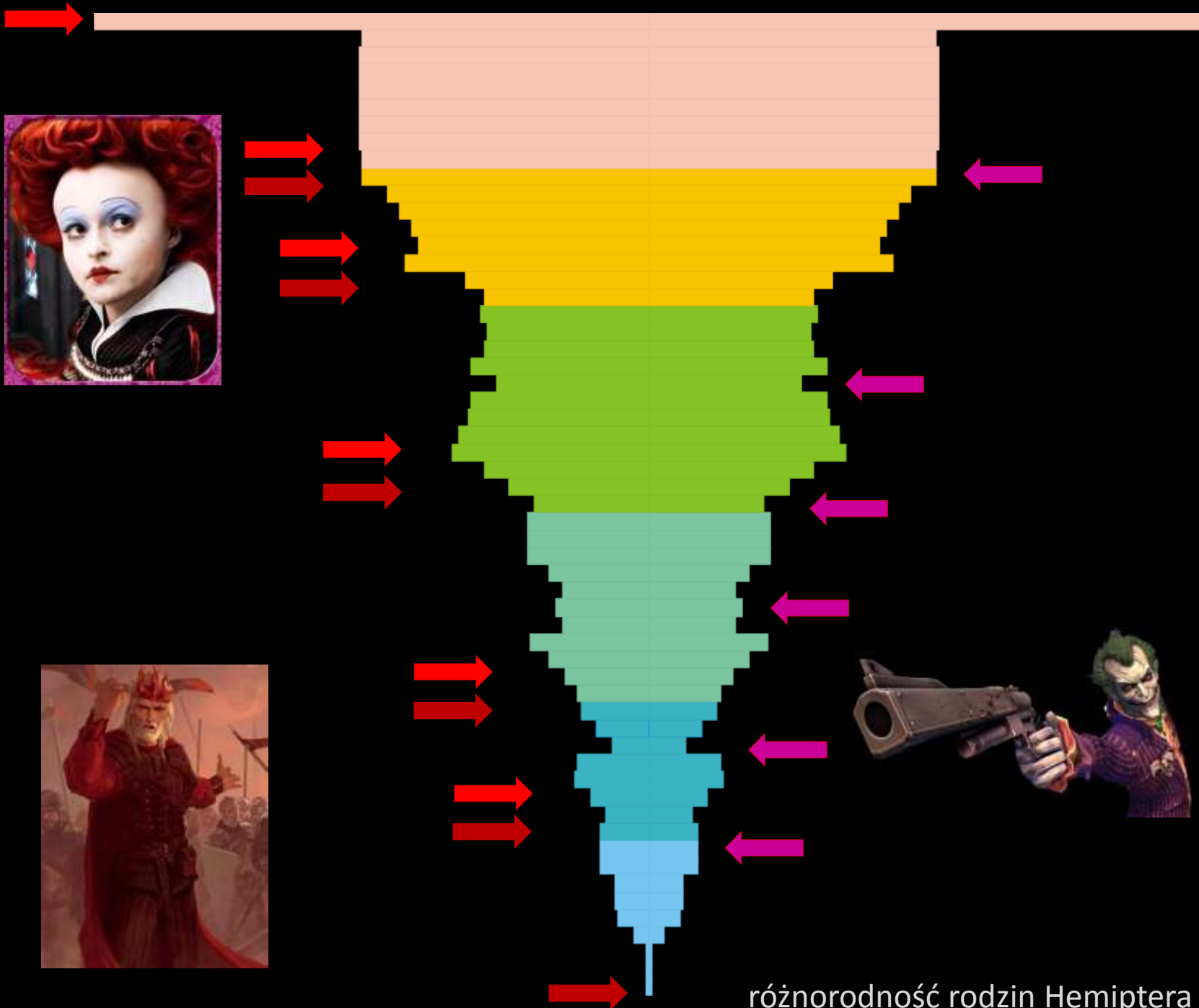
Saldula sp.

- Holocene
- Pleistocene
- Piacenzian
- Zanclean
- Messinian
- Tortonian
- Serravallian
- Langhian
- Burdigalian
- Aquitanian
- Chattian
- Rupelian
- Priabonian
- Bartonian
- Lutetian
- Ypresian
- Thanetian
- Danian
- Maastrichtian
- Campanian
- Santonian
- Coniacian
- Turonian
- Cenomanian
- Albian
- Aptian
- Barremian
- Hauterivian
- Valanginian
- Berriasian
- Tithonian
- Kimmeridgian
- Oxfordian
- Callovian
- Bathonian
- Bajocian
- Aalenian
- Toarcian
- Sinemurian
- Pliensbachian
- Hettangian
- Rhaetian
- Norian
- Carnian
- Ladinian
- Anisian
- Spathian
- Nammalian
- Griesbachian
- Changxingian
- Longtanian
- Capitanian
- Wordian
- Ufimian
- Kungurian
- Artinskian
- Sakmarian
- Asselian

różnorodność rodzin Hemiptera

Hipoteza Czerwonej Królowej mówi o koniecznych ciągłych adaptacjach pozwalających gatunkowi przetrwać i się rozprzestrzeniać. Wszystko co otacza gatunek – środowisko i współzawodniczące gatunki – to zmieniające się wyzwania. Każdy osobnik staje się eksperymentem, każdy osobnik musi stawić czoła zmianom.

Hipoteza Dworskiego Błazna (Jokera) zakłada, że to czynniki środowiskowe odpowiadają za zmiany ewolucyjne gatunków. Wielkie przykłady, jak upadki meteorytów czy sztormy są często przywoływane aby wyjaśnić te obserwacje, ale nawet codzienne zmiany, jak zmiany temperatury mogą być powodem rozpoczęcia zmian adaptacyjnych czy ewolucyjnych.

Czerwona Królowa i Błazen mogą pracować wspólnie. Razem wyjaśniają wiele z tej złożonej całości, i niekoniecznie muszą deptać sobie po stopach.

Rodziny Hemiptera opisane po roku 2004:

- † Burmaphididae Poinar et Brown, 2005 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Parvaverrucosidae Poinar et Brown, 2005 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Ignotingidae Zhang J., Golub, Popov et Shcherbakov, 2005 – Heteroptera: Cimicomorpha
- † Ebboidae Perrichot, Nel, Guilbert et Néraudeau, 2006 – Heteroptera: Cimicomorpha
- † Pseudonerthridae Martins-Neto et Pérez Goodwyn, 2006 – Heteroptera: Nepomorpha
- † Vetanthocoridae† Yao, Cai et Ren, 2006
- † Naibiidae Shcherbakov, 2007 – Sternorrhyncha: Naibiomorpha
- † Simulaphididae Shcherbakov, 2007 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Perforissidae Shcherbakov, 2008 – Fulgoromorpha
- † Mimarachnidae Shcherbakov, 2007 – Fulgoromorpha
- † Neazoniidae Szwedo, 2007 – Fulgoromorpha
- † Sinojuraphididae Huang et Nel, 2008 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Ellinaphididae Kania et Wegierek, 2008 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- Curaliidae Schuh, Weirauch, Henry et Halbert, 2008 – Heteroptera: Cimicomorpha
- † Arnoldidae Koteja, 2008 – Sternorrhyncha: Coccinea
- † Grohnidae Koteja 2008 – Sternorrhyncha: Coccinea
- † Lithuanicoccidae Koteja, 2008 – Sternorrhyncha: Coccinea
- † Serafinidae Koteja, 2008 – Sternorrhyncha: Coccinea
- † Weitschatidae Koteja, 2008 – Sternorrhyncha: Coccinea
- † Palaeoleptidae Poinar et Buckley, 2009 – Heteroptera: Leptopodomorpha
- † Sinojuraphididae Huang et Nel, 2008 – Sternorrhyncha: Naibiomorpha
- † Dracaphididae Hong, Zhang, Guo et Heie, 2009 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Weiwoboidae Lin, Szwedo, Huang et Stroinski, 2010
- † Leaphididae Shcherbakov, 2010 (= Vosegidae Szwedo et Nel, 2011) – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Maguviopseidae Shcherbakov, 2011 – Cicadomorpha: Hyliculoidea
- † Yuripopoviniidae Azar, Nel, Engel, Garrouste et Matocq, 2011 – Heteroptera: Pentatomomorpha
- † Rasnitsynaphididae Homan et Wegierek, 2011 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Sinoalidae Wang et Szwedo, 2012 – Cicadomorpha: Cercopoidea
- † Venicoridae Yao, Ren et Cai, 2012 in Yao, Ren, Rider et Cai, 2012 – Heteroptera: Pentatomomorpha
- † Primipentatomidae Yao, Cai, Rider et Ren, 2013 – Heteroptera: Pentatomomorpha
- † Aviorrhynchidae Nel, Bourgoïn, Engel et Szwedo, 2013 - Euhemiptera
- † Torirostratidae Yao, Cai, Shih et Engel, 2014 – Heteroptera: Cimicomorpha
- † Juraphididae Żyła, Blagoderov et Wegierek, 2014 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha
- † Lutevanaphididae Szwedo, Lapeyrie et Nel, 2015 – Sternorrhyncha: Aphidomorpha

Co zatem wiemy?

- Znamy zarys pokrewieństw pomiędzy głównymi liniami ewolucyjnymi, ale wiele kwestii pozostaje nierozwiązanych
- Różne propozycje wzajemnych pokrewieństw pomiędzy liniami ewolucyjnymi
- Znane i wykorzystywane zaledwie kilka markerów molekularnych

Czego nie wiemy i co powinniśmy wiedzieć?

- Morfologia porównawcza i funkcjonalna (brak zgody co do interpretacji użytkowania, struktur ciała, struktur genitaliowych, brak dokładnych danych embriologicznych)
- Anatomia i fizjologia (gruczoły, produkty gruczołów, zachowania pokarmowe, wybór żywicieli, etc.)
- Behavior (wydawanie dźwięków, opieka nad potomstwem, zachowania pre- i subspołeczne)
- Wewnętrzne (bakterie i grzyby) oraz zewnętrzne (odwiedzanie przez mrówki, konsumpcja spadzi) relacje mutualistyczne
- Pewne, niezawodne markery molekularne i dane molekularne, prawidłowa interpretacja rezultatów
- Kopalne, kopalne, kopalne (rewizje starych materiałów, opracowywanie nowych)

Poszukiwanie wzorów ewolucji grupy to zajęcie fascynujące z jednej strony, zaś frustrujące z drugiej. Układanie tych ewolucyjnych puzzli nie jest łatwe i szybkie, ale i ta fascynacja, i ta frustracja, to nieodłączne elementy pracy badawczej.

Dziękuję za uwagę

